

84 Кор 7-5
↓ 40

сер: 3324 - Д

Джаубаланы Хусей

К
ЮМЮШ
ДЖАНГУР

Джаубаланы Хусей

К
КЮМЮШ
ДЖАНГУР

Ставрополь китаб басманы
Къарачай-Черкес бѣлюмю
Черкесск, 1987

84Кар7-5

С(Кар)2

Д 40

Суратчы А. Н. Капнинов

Кар. 3324

Д 4702260000—20 72—87
М 159(03)—86

© Ставрополь китаб басманы
Къарачай-Черкес бѣлюмю, 1987.

Багъалы окъуучу!

«Кюмюш джангур» деб сабыр ат атайды поэт назму бла джыр, эгеч бла къарнашча, бир-бирине юйорсюнген китабыны атына. Кюмюш джангур... Къаллай бир тазалыкъ, шошлукъ, ётгюрлюк барды бу эки сёзде. Авторну таныгъан адам бу эки сёз поэтни джюрегинден чартлаб чыкъгъанына ишексизди.

Тутхан ишин не джаны бла деменгили эте юренген, джетген кюн адамлыкъ болумун атмагъан поэт, сабийча, таза кёллюдю, къууана да, джарсый да биледи. Джашауда биз эслемей, юсю бла ётюб кетиучю затланы кёрюб, кюн таякъладан джыр эшиб, джанкъылычны нюр бояулу джурунларында назму джазыб, ма деб къолунга тутдуруб, насыбынга насыб къоша, сейир болумгъа — сабийликге — къайтара, назму бла джыргъа бёлейди. Сора джыр бла назму, китабы эки бёлюмю, санга эки къанат болуб, учундурады, инсан болгъашынгы биринчи кере сезгенча, джангыдан къууанаса, кёлюнг кёлтюрюледи...

Майнама, энтда гебеним

Тауну этгенди мийигирек,—

деб, кесп кёргенни санга да кёргюзе, кесп сезгенни сездиреди поэт, ариулукъгъа, эркишиликке, кирсизликге илешдиреди...

Джашаууну юч этиб экисин искусствогъа теджегенди, талай назму китаб чыгъаргъанды, кёб назмусу Москвада белгили басма органлада тыйыншлы орун алгъанды, джюзден артыкъ назмусу, джыр болуб, акъ къанатлыла джазгъы кёкге джайылгъанча, халкъгъа сингендиле. Хар тизгинин, хар сёзюн терен оюм бла ётгюр сезимден къурай, бюгюн этгенн тамбла кёлюне джетмей кюрешеди поэт. Ол аны таймаздан юсюнде болгъан энчи шартыды. Ол себебден болур, поэтни биринчи назмулары огъуна критика заманында эслсб, тыйыншлы багъа бергенли.

Бюгюн Хусей ол деб айтылгъан къарачай поэтлени бириди, адамлыкъ, поэтлик сынамы да деменгили айныб, аны творчествосу, уллу суугъа таукел къошулгъан таза шоркъача, ётгюр сёз болуб киреди ана литературабызгъа...

Джуртум,
сенса шыбыл да,
джазыл да,
Джурекдеги нюзюркел да,
назыл да.

Элими джазы

1

Шош эртденеи шош хауасын ийнакълай,
Субай бусакъ башын ёрге созады,
Къулач кериб, мамырлыкъны къучакълай,
Чууакъ кёкде джашил джырын джазады.

Бир кесекден, сейир тукъум шуулдаб,
Джашил бусакъ нурден толуб тебрейди,—
Чапракълары бары бирден къымылдаб,
Джангы кюннге чабук эте тубейди...

Туугъан элим, мен да сени кёргенлей,
Кюн джарыкъда тюрленгенча ол терек,
Къууанч эте джаным-саным бютеулей,
Джаш джюрегим учунады тамам бек.

II

Эртденнгиде чыкъ тамчылы гоккала,
Джер-джерге да кюн джарыкъча тёгюлюб,
Кёз алдайла, аязчыгъда чайкъала,
Джанкъылычлы оюулача кёрюлюб.

Бу ариулукъ, нюрге бёлеб хар нени,
Тау джуртуму къучагъына алгъанды.
Кёб тюрлюдю бояулары гюллени,
Къызылы уа айырылыб асламды...

Туугъан элим, сени джазынг Октябрдан
Башланганды, джашвар джолгъа чыкъгъанды.
Насыб ючюн тёгюлген къан — сыйлы къан —
Къызыл-ала гюлле болуб чакъгъанды.

III

Шоркъя суула, джыр сокъмакды джолугъуз—
Хар биригиз кюмюш кылын созады,
Сиз биргелей боласыз да бир къобуз,
Ол насыбны тартуларын согъады.

Алай бла, тауларымы кюмюшю
Тюрлендире, гюллендире кёб тюзню,
Хар шоркъяаы сейирлик джыр юлюшю
Къошулады макъамаа тенгизни...

Туугъан элим, ма сенде да хар адам
Урунуун джыр этеди джашаугъа,
Ата джурту алыр ючюн кёб хорлам,
Ёсюм юлюш къошады ол джашнаугъа.

IV

Айтылырча таурухда эм джомакъда,
Чырт тюрленмей тюрсюнлери, халлары,
Тау тёппеле бирчадыла хар чакъда,
Къорамайла келбет салгъан къарлары.

Джугъутурла хар заманда отлайла
Къаяланы баштарында, мийикде —
Бу джорукъну тюрлендирмей сакълайла
Ехтемликге белги болгъан кийикле...

Туугъан элим, ма аллайын, адетинг
Ашхылыгъын тас этмейин келеди:
Сени уллу адеб-намыс хурметинг
Хар къуру да таза иннет береди.

V

Талалагъа, дуппурлагъа джараша,
Барысы да кийиб хурмет кёлекле,
Бутакълары бир-бирине чалыша,
Еседиле кючлю эмен терекле.

Хар эмени барды насыб белгиси,
Барды ышаныу тамблагъы кюнюне:
Есюб келген, джетиб келген тёлюсю
Джайылгъанды хар бирини тубюне...

Туугъан элим, Джуртунг бла биргелей
Тамбланга байрамгъача келесе:
Насыбынгы, кючюнгю да бютеулей
Туудукълада юйреригин билесе.

VI

Ойнайдыла кёкде къушла тизилиб,
Бир къарасанг, окъча бара ёрюшге,
Бир-бирде уа, къанат джыйыб, сюзюлюб,
Садакъ киби кызыу келе энишге.

Тубюнде уа шоркъа суула къайнайла,
Кёмюклениб, джаргъа-таргъа кёмюле,
Ехтемлениб, секиртмеден чынгайла,
Юслеринден кюмюш бурчакъ тегюле...

Туугъан элим, уланларынг къушладап,
Шоркъаладап алгъандыла ёхтемлик,
Ата джуртну сакълаб ала душмандан,
Этгендиле тамам уллу джигитлик.

VII

Джазгыда кюн джерге джылыу ышыра,
Сад чагдады, акълы-кёклю кийиниб,
Гюлле бизге, биз гюллеге ышара,
Сейир джыргъа тынгылайбыз суйюнюб.

Джырлайдыла бал чибинле, хар бири
Гюлге джашау тамал бере ишексиз.
Чагдады сад, чайкъалады акъ шюрю:
Бир терек да къаллыкъ тюлдю кёгетсиз...

Туугъан элим, хар элчинг да ма алай
Бере сеннге халад джюрек юлюшюн,
Сен джашнайса, кюч аласа бу садлай,
Джокъду сени къаран къаллыкъ бир ишинг.

VIII

Джыйыб алыб къарны чыммакъ акълыгъын,
Гокка хансны — чыпчыкъкёзню — кёк шюрюн,
Сыйлы кёрюб джазны джашил джашлыгъын,
Кюзгю этиб кёкню кёксюл кёклюгюн,

Теберди суу, сен шоркъулдаб келесе,
Эжиу эте заманланы джырына —
Тазалыкъны тамам сакълай билесе,
Бек кертисе ол багъалы сырынга...

Туугъан элим, шоркъа суудан бу шартны
Емюрлюкге адет этиб алгъанса:
Джашауунгда сынасанг да кёб затны,
Ата джуртха тап-тазалай къалгъанса.

IX

Джашау сейир къурагъанды хар затны:
Кече-кюн да джыр айтады суу суугъа,
Къайыш терек къучакълайды наратны,
Тагсыкъ болуб, ышарады тау таугъа.

Булут джерге джибереди саламын,
Джыды аяз ийнакълайды чөгетни,
Гюл да гюлден алалмайды къарамын —
Джазды берген алагъа бу хурметни...

Туугъан элим, аллайын, хар адамынг
Сый береди хар бир къарнаш миллетге.
Джазда тууб, джазгъа бёлеб къралын,
Джол ачхан а Леаниди бу ишметге!

X

Белгилиди: джаз болмайын, джыл болмаз —
Джазды салгъан хурмет, келбет тамалны.
Къуш да къёсёз къанат кериб учалмаз —
Кёкдю берген анга учар амалны.

Будбул чыпчыкъ джырламайын туралмаз —
Джырды аны джашаууну нюзюрю.
Кюн джылыусуз гюл да джашиаб чагъалмаз —
Кюя джылыуду бояулары эм нюрю...

Туугъан элим, мен да сенсиз болалмам —
Селсе мени нюзюрюм да, назмум да.
Джуртум ючюп джанымы да аямам —
Джуртду мени насыбым да, джазым да!

Таулуну сыйы

Тюблериндеи ёрге къараб турмайын,
Башларындан къарадынгмы тауланы,
Кючден ёрлеб, аууз-тамакъ къургъакъсыб,
Бауурланыб джаладынгмы бузланы?

Чалкъы тута кыйын, буруш сыртлада,
Аталача, кишилик джол бичдингми,
Вал татдыра, тер ийисни истемей,
Къара суудан кийиз бёрк бла ичдингми?

Къобхан Къобан уруб джыкъгъан тенглени
Къутхарыргъа кёмюлдюнгмю шоркъагъа,
Джауумлада мал ызындан айланыб,
Гыз-гыз эте узалдынгмы шорпагъа?

Сен мешхутну, къанга-къанга къобарыб,
Къолунг бла ташыдынгмы бачхагъа,
Эмиликти, услуду деб къарамай,
Джайдакъ миниб айландынгмы атлагъа?

Арыб келиб, наз тюбюнде сойланыб,
Солууунгдан алалдынгмы сен асыу,
Суусаб болуб, суу табмагъан төренгде
Къаура бла эмалдынгмы къайын суу?

Ишлей келиб, къалгъанмыса сен кече
Кесинг этген антаучукъну башында,
Джатханмыса, бугъой сууда джууунуб,
Тебердини кюнде кыызгъан ташында?

Къошха къайтыб, тешиб гыбыт бучхакъны,
Кючлю айран тогъудунгму, кекире,
Излеб табыб эм игисин, гыйысып,
Нызы чайыр этгенмисе кёб кере?

Ашхам бола кесинг саугъан ийнскге
Дух ийисли гелеу бичен атдынгмы,
Эртденнгиде, бучхакъланы къайырыб,
Чыкъ ханслада джалан аякъ чабдынгмы?

Эм къургъагъын сайлаб кесиб чегетден,
Къарт хоншунга отун этиб бердингми,
Джангы туугъан къозучукъну хамхотун,
Эркетиб, уппа этиб кёрдюнгмю?

Тенглеринги, джёнгерлени ызындан
Юй ишлерге мамматлыкъгъа чабдынгмы,
Кесинг салгъан, кесинг къазгъан гардошну,
Отдан алыб, уф-чуф эте къабдынгмы?

Бек окъуулу, бек билимли болсанг да,
Учурсанг да сен аламгъа кемеле,
Аталадан-бабаладан къалыучу
Ишге-адетге билемисе сый бере?

Архызны да, Махарны да келбети
Тисмиди сенде джюрек къыллагъа,
Джюз кёрсенг да, кэрген кибики биринчи,
Сейирсиниб турамыса таулагъа?

Сюйгез кибики кесинг туугъан тауланы,
Сюемисе Джуртну чексиз тюзлерин,
Джюрегингде сакълаймыса къартланы
«Джуртсуз насыб джокъду!» деген сёзлерин?

Бу затлавы эте эсенг, билеме,
Сен керти да ёхтемджюрек уланса,
Тауларынгы, халкъынгы да сыйларын
Тющюрмезлик, сакълай биллик адамса!

Ананы хурмети

Джашау къарангы,
Тамам адаргы
Болуб тургъан кёзюуде,
Кюадюз кюн кёрмей,
Джулдуз-ай билмей,
Халкъ кыйчалгъан кёзюуде,

Бир ана джерин,
Бютеу юйюрюн
Джарытыргъа суйгелди,
Сора эрине,
Хар сабийине
Бирер саугъа бергенди:

Бютеу джылыуун,
Терек о.омун
Кёшуб, тылы басханды,
Бишириб гырджын —
Тегерек алтын —
Эрине узатханды;

Бютеу хурметин,
Сейир келбетин
Кёшуб, бэрек этгенди,
Алыб кёлуна,
Аны кызына
Бек кёууаныб элтгенди;

Кёшуб нюзюрюн,
Адамлыкъ нюрюн,
Локъумланы тизгенди,
Аланы элтиб,
Бек эркелетиб,
Уланына бергенди.

Ата, кѳууаныб,
Гырджынны алыб,
Кѳкюрегине кѳысханды,
Саугъагъа кѳараб,
Огъургъа санаб,
Быллай сѳзле айтханды:

«Муну джылыуун,
Джарыкѳ джаныуун
Кесим алсам, терс болур,
Берсем а халкѳгъа,—
Бу кѳыйын чакѳда
Нюрдеа бютеу джер толур».

Алыб бѳрегин,
Кѳыз да тилегин
Билдиргенди, алгѳышлай:
«Ма бу хурметни,
Сейир келбетни
Кѳрсюн, сезсин халкѳ саулай!»

Джаш, локѳумлавы
Алыб кѳолуна,
Анагъа сѳз бергенди:
«Джерде хар кимге
Тенг юлеширге
Муратлыма»,— дегенди.

Сора хар бири
Сыйлы саугъасын
Кѳкге узатыб ийгенди:
Гырджын, кюн болуб,
Мийикге кѳонуб,
Джерге джарыкѳ тийгенди;

Бәрек, ай болуб,
Келбетден толуб,
Көрюнигенди ёргеде;
Сейир локъумла,
Болуб джулдузла,
Джаингандыла джер-джерде.

Ма андан бери,
Гырджынны кёрсек,
Ушатабыз биз Кюннге,
Ай да бёрекча,
Ана этгенча,
Көрюнеди хар кимге.

Кёрсек джулдузла,
Майна локъумла,
Деб къарайбыз алагъа —
Ананы сыйы
Кече да, кюн да
Нюр тегеди дунингъа!

Гебен башында — томъан ай

Ерлеб ол тауну башына,
Джыл сайын бичен чалама мен,
Сыртлыкъны керме къашына
Гелеулю гебен салама мен.

Гюллюдю чалгъан биченим,
Кюнлюдю, тенгле, менде джюрек:
Майнама, энтда гебеним
Тауну этгенди мийигирек.

Бир сейир саугъа алады
Мени гебеним кече сайын:

Аны башына салады
Джулдузлу алам жарыкъ айын...

Толгъан ай гебен юсюне
Алтын гаккылай тюне дайым,
Джулдузлу кече ишиме
Салыб турады хурмет зайын.

Келир джылда да мен тауда
Салырма, тенгле, гюллю гебен:
Таймаздан джашар антауда
Таугъа суюмеклик — атам берген.

Гебениге энтда ай тюшер,
Энтда къууаныр анга джюрек,—
Урунуу шартым да этер
Адеб таууму мийигирек.

Джер жарсыса

Къушну къанат къакъгъанына
Хауа тамам къууанады,
Къуш къанатны сынгананына
Ол, ахсыныб, къыйналады.

Шоркъа сууну ойнагъаны
Тау ёзенни жарытады,
Ол шоркъаны таркъайгъаны
Ташланы да жарсытады.

Бала аз да джыгъылгъанлай,
Чанчучаиды ана джюрек...
Бек кёб затны сезе алай,
Къургъанды Джер сезим элек.

«Джоллада ат абынса да,
Джер биледи», — дейле халкъда...
Ол Джер кеси джарсыса уа,
Ким сезеди хар бир чакъда?

Барды аны сезиб тургъан —
Халкъыбызды алай этген,
Олду Джерни ёрге тутхан,
Болушлукъгъа чабыб джетген.

Бек къайгъырыб багъады ол
Джерде бютеу джараланы,
Уруш отха бермейин джол,
Къоруулайды инсанланы.

Джашчыкъны кълунда — кюн

Нейтрон бомба чыкъмасын,
Мамыр джашау гюлленсин,
Доб бу затха бурады
Бюгюшлюкде халкъ эсин.

Быллай ушакъ табады
Бизни юйюрге да орун:
Биз суймейбиз джашауну
Къара кёсеу болурун.

Къошулады ушакъгъа
Эм гитче да — Муратчыкъ,
Ол кесини оюмун
Билдиреди бек ачыкъ:

«Уруш отну адамла
Кече сала болурла,
Кюн тийсе уа, уялыб,
Тохтаб къала болурла,

Ол себебден мен Кюнню
Ерге тутуб тураим,
Аны уллу джарыгъын
Хар джерге да бураим.

Джарытайым кечени,
Чырт болмазча къарангы —
Тохтатайым урушчу
Хыйлачыны, харамны.

Джарыкъ болса, чегетде
Бөрюле да бугъарла,
Джур улакъла талада
Къоркъмай-юркмей оймарла...»

О джашкочукъ, ма сен да
Джерге Кюнню теджейсе —
Дун-дунняда хар затха
Мамыр джашау излейсе.

Бек кѣлтюртюб айтсанг да,
Ышанама мен сеннге:
Джюрегинги джилтинини
Къошарыкъса сен Кюннге.

Ананы кючю-огъуру

Къарт атамы арбазында — сегиз тауукъ.
Джетеулени айланады эте зауукъ,
Бир тауукъ а гичечикди, болумсузду,
Бырнак болуб кечинеди, къарыусузду —

Аш берилсе. бары аны къоркъутады,
Тынчлыкъсызды бек кеси да, гурт джатады...
Ма арадан талай заман джылгъа саркъды,
Тауукъчукъ да джюджеклерин тизиб чыкъды.

О сейир иш! Ол тюрленди башдан-аякъ
Балаларыи кьоруулайды, тамам аяб,
Къатларына чырт иймейди тауукъланы,
Кьоркьутады, джайыб кьолан къанатланы.
Ма энди уа эм онглуду ана тауукъ,—
Джюджеклери ёседиле эте зауукъ.

* * *

Балалада танылады, кёребиз,
Хар ананы кючу эмда огъуру.
Табигъатха мивг бюсюреу беребиз,
Сакълайды деб ма ол сыйлы джоругъун.

Ауушха сый беруу

Кесине базгъан, кючу къайнагъан,
«Мен» деген улан таугъа тебреди,
Тохтаусуз ётдю ол кёб джаргамдан,
Тиклеге чыкъды, джортуб ёрледи.

Учунду алгъа, аллында — аууш.
Джетдим деб, болду уллу кёллюрек.
Атлады ёрге тамам ашыгъыш,
Марда-чек билмей кьызгъан кёкюрек.

Тардан тар бола барды да, джолу
Бурулуб къалды бир кьыл кёпюрге:
Онгда джокъду джер тутарча кьолу,
Солда уа джолу — бир тубсюз кёлге.

Кьоркьуду да улап, баралмай алгъа,
Ызына къайтды, къайтды, бек тыхсый...
Къыйыи ауушчу хорлагъанлагъа
Энтда бермейин турурму ол сый?

Чыпчыкъ джырла ючюн

Кёкюрегииде саугъала:
Орденле, знака, медалла...
Чырмаулу ёлген шоферну
Асырайдыла адамла...

«Къазауат отдан сау-эсен
Къайтыб келди да юйюне,
Бир бош джерчииде джан берди,
Рульну бурду да терсине»,—

Деб джууукъ-тенг да, къыйнала,
Эштдирселе да кёлдегин,
Аладан киши билмеди
Аны не ючюн ёлгенин...

Учуб келиб, бир чыпчыкъчыкъ
Къопниан эди тюз аллына,
Аны басмайым, деб рульну
Бургъан эди бир джаанына...

Къалай уллу джумушакълыкъ
Къючлеген эди джюрегин!—
Къарт аскерчи чырт суймеди
Чыпчыкъны джыры ёлюрюн.

Къайгырыуну джарыгъы

Сау бир ёмюрню джашады акка,
Къартлыкъдан кёзле сокъур болдула...
Бир кече келиб юйге, къонакъла
Анга саугъагъа кёлек къойдула.

Къонакъла юйден чыкъгъандан сора,
Акка кѣлекни кнерге суюдю,
Амма да анга къараб ышара,
Къарт ол саугъасын ашыгъыш кийди.

Къалын джюн кѣлек джылыта юсюн,
Разы болуб, къарт сѣлешди былай:
«Бюгюн къалай бек къыздырады кюн,
Кѣк чууакъ болуб этеди алай...»

Биз сейирсиндик ма ол сѣзлеге —
Кече болгъанын билмеймиди къарт?
Нек алданады быллай сезимге?..
Езге ол кече биз билдик бир зат.

Джашауубузда къайгъырыуну да
Кючю-къудрети уллу кѣреме —
Ол ксчегиде къарангыны да
Кюнча джарытыб тура кѣреме!

Сокъур да, сезиб аны ол кючюн,
Джарыкъ оюмгъа эси бѣлюндю,
Кѣлек ючюн тюл, къайгъырыу ючюн
Кечеси анга кюнча кѣрюндю.

Туз кюсерча

Сен, джашауум, хар неден
Юлюш алдыр, юлюш бер,
Талпыууму талпыгъан
Къанатларың кенгиге кер!

Тедже меннге тауланы,
Сайлатмайың сыйдам джер,
Туз ашарча, туз кюсеб,
Тѣкдюр, тѣкдюр тузлу тер!

Мант башланы чортлата

Къызарышыб ууртчукъла,
Керилишиб къашчыкъла,
Мант башланы таякъ бла
Чортлаталла джашчыкъла.

Сабийликде этиучюбюз
Кёзге ачыкъ кёрюне,
Ким озду деб, уланчыкъла
Саладыла белгиле.

Кёргенимде бу оюнну,
Къуджур тебе джюрегим,
Алгъын айтдым джашчыкълагъа,
Ашхы тилек тиледим:

«Джолугъуздан хар чыгъанакъ
Мант башыча чортласын,
Джашауугъуз аллыгъызгъа
Гюл талача атласын!»

Къууанама бир затха

Малчылыкъ бла уучулукъ
Бек эртдеден болуб шарт,
Атагъанды таулу халкъ
Адамына тюрлю ат:

Джигитлиги болгъанга
«Аслан», «Къаплан» дегенди,
Малчылыкъны суюгениге
«Къочхар» атвы бергенди...

Биз тюбейбиз дагъыда
Бу шекелли кёб атха.

Мен былайда, джолдашла,
Къууанама бир затха:

«Джылан», «Ит» деб, аллай ат
Атамайды халкъыбыз —
Джыланлыкъгъа, итликге
Бек къаршчыды шартыбыз.

Ана эси — балада

Гитче джашчыкъ чегетде
Муртху джыйыб ойнады,
Къолчукъларын, джаягъын
Къып-къызылчыкъ бояды.

Сора келди юйюне,
Къызыл гюлча, ышара...
Ангыламай, анасы
Чабыб джетди джашына.

«Ах, мен хариб, не болду?» —
Деб къоркъса да кёргенлей,
Арта кюлдю, къууанды,
Не болгъанын билгенлей...

О, анала, къанды деб,
Къыйналмайын джаныгъыз,
Болсун кегет, гюл бояу
Кёрген къызыл затыгъыз!

Къаяны къурчу

Тамам мийикде, къая дорданда,
Шхылды терекчик тамырлаинганды,

Джауумда-джелде, кышхы боранда
Ташы джылыта, бауурланганды

Джалан кыаягъа келбет-нюр сала,
Бек кѣб заманы алай битгенди,
Артада уа, кыартлыкъ онгундан ала,
Кыруу тѣнгоги кыалыб кетгенди.

Энди ол тѣнгек альпивиет джолда
Джыджым тагъычу ыргыакъ болгъанды:
Бир да ишексиз, кѣсюб кыаяда,
Кыаядан кыарыу, кыурч да алгъанды.

Джашау хорлайды

Кечелени кыарангысы,
Аджалны да кыаранчыасы
Джокъладыла, ауруу келиб,
Бушуу бла кыайгы бериб.

Арсарлыкыны узунлугъу,
Тентекликни мугурлугъу
Эзеу болуб таладыла,
Оба кѣзден кыарадыла.

Бир джанындан — аджал сыфат,
Бирсиден да — джашау кыууат
Кѣзюу-кѣзюу сынадыла,
Бирер затха ийнандыла:

Аджал сизди кыоратмазын,
Джашау билди хорлатмазын, —
Мен аурууну онглаб чыкыдым,
Бушууну да таукел джыкыдым.

Кёксюл кёкяю кёксюллюгюю,
Гокка хансны нюрлюлюгюю
Биягъынлай сизди джюрек,—
Толду анам этген тилек.

Тау киришден сейир къарыу,
Кюн таякъдан къудрет джылыу
Тёрт саныма келиб кьонду,—
Атам этген тилек толду.

Сора, къараб тёгерекге,
Тёгерекде бу келбетге,
Джыр джасадым мен джашаугъа,
Табигъатда бу джашаугъа.

Минги Таугъа къарагъанлай,
Ол кёрюндю тюз амамлай:
Акъ джаулугъун кысыб, амам
Ийнакълайды: «Балам, балам...»

Мен, къууаныб, Минги Тауну
Ешюнунден чыкъгъан сууну,
«Ана сют» деб, багъалатыб,
Бек тогъудум, бал татытыб.

Ерледим да деу къаягъа,
Баш сылатдым тау аязгъа,
Ол аяз да, ата къоллай,
Къарыу берди сылагъанлай.

Ана джылыу келгенинде,
Ата къарыу сингигенинде,
Кюн таякъла кьобуз болуб,
Тау ёзенле джырдан толуб,

Табигъат да керпеслепти,
Кёк тубюнде бек шорлепти,

Джашау эте, ма, джамагъат,
Гырджын ийис керди къанат.

Сабийлеге эл суйюне,
Чыпчыкълагъа кёк кериле,
Мен аурууну онглаб чыкъдым,
Бушууну да таукел джыкъдым.

Ауушланы мийиклигин,
Шоркъаланы бёгеклигин
Биягъынлай татлы сездим,
Емюрлюкге бир зат билдим,—

Билдим, алдым мен башыма:
Джерден кетмей, джашчыгъыма
Къаллыкъды бу сейир джашау,
Тегерекде ма бу джашнау!

Джазгъы суратла

Джерни джашил чиллесинде
Джаз келбети къайнайды,
Кёкню джарыкъ кюзгюсюнде
Акъ кёгюрчюн ойнайды.

Ойна, ойна, хур чыпчыгъым,
Къууанч къайнат кёлюмде,
Сенлей учсуи бу джырчыгъым
Мамырлыкъны кёгюнде.

* * *

— Чыпчыкъкёзле — кёк гюлле,
Кёк кюйюзле джайдыгъыз,
Бу талагъа сиз, мишглеб,
Къайдан чыгъыб къалдыгъыз?

— Керек эдинг таныргъа
Сюйгевинги кӱзлерин:
Себгендиле талагъа
Ала бизни — нюрлерин.

* * *

Джерге ийиб тамырын,
Кюянге созуб бутагъын,
Тохтатмайды наз джырын,
Табыб джазгъы ийнагъын.

Биз да джашау салабыз,
Таймай аллай адетден:
Халкъдан къарыу алабыз,
Джашнауну уа — ишнетден.

Кӱч аякълы джугъутур

Джазгъы кече тюшӱб къалыб къабханнга,
Бир джугъутур ычхызыргъа кюрешди.
Бек термиле, кючден чыкъды ол тангнга,
Темир буугъан арт аягъы гирешди...

Тюз къатында кӱрюб гитче улагъын,
Эртдеингиде кеси кесин эсгерди, —
Халек тукъум секирди да, аягъын
Къабхан тишге терк юздюрдӱ — кесдирди.

Къачды таугъа, улагъы да — ызындан.
Тас болдула, кӱрюнмелле чырт кӱзге...
Къабханчы да, умут юзюб къачхандан,
Джазы ӱтюб, чыкъды джайгъа эм кюзге.

Къачхыда уа мийик, джити къаядан
Юч аякълы ол джугъутур къарады,

Налат бере табигъатны атындан,
Къабханланы, шоккланы къаргъады.

Бёрюден да бёрю

Къазауатны заманында элден биреу
Душманлагъа сатылды.
Ол, гюнахсыз инсанлагъа шокк тирей,
Ачы къол бла къатылды.

Къралыбыз душманланы хорлады да,
Сатлыкъ адам бугъунду;
Къачыб кетиб чегетге, сайлады да,
Бир дорбунга сугъулду.

Джаныуарча, талай джылны турду анда,
Кюсей адам джорукъну.
Тёрт аякълы болуб бара, бир кюн тауда
Джут бёрюге джолукъду.

Зыккыл адам, тюклю адам, ачдан ёле,
Къутургъанча къарады —
Андан къоркъуб, эт кесеги кююб, бёрю
Бир джанына къарады.

Тюклю адам, эт кесекге къадалды да,
Алайчыкъда джанын берди.
Бёрю, велиб, кёзлерице къарады да,
Кюзгюдеча, кесин кёрдю.

Къарт терек

Джол джанында бир терек,
Есе-ёсе, заман джетиб къартайды.

Азыб-тозуб тамам бек,
Бир чакъда ол, ауа тебреб, джампайды.

Къоратдыла алайдан,
Аны джарыб, мекамгъа пол этдиле,
Андан сора арадан,
Тизишлиб, айла-джылла ётдюле.

Салкъынында-тюбюнде
Ол кёб джылны солутханды джюзлени,
Пол болуб да, юсюнде
Анча джылны джашатады кёблени.

Биз, полланы джангырта,
Терекни да сыйын кёре билейик:
Бюгюн, джылы сёз айта,
Тюненеге тыйыншлы сый берейик.

Баш уралла гюлле да

Бир кюн элчи къызчыкъгъа
Джаш узатды гюллени,
Эсине джукъ келмеди
Къараб аны кёргенни.

Хар кюн сайын гюл бере,
Тебреди да баш ура:
«Уялмайды, — дедиле, —
Алай этерге джыгыра...»

«Уялмайма, — деди джаш, —
Билсин хоншу-тийре да:
Сюймекликни аллында
Баш уралла гюлле да...»

Суймекликте сауға

Кёрюнесе сезимимде
Хаман да алай —
Кёлню кёксюл кюзгюсюнде
Акъ дууадакълай.

Акъ къанатлы узатаса,
Къолнуча, мениге —
Бери кел деб, чакъыраса
Ол насыб кёлге;

Шош толкъунла, къанатлача,
Кёлтюрюб ёрге,
Ашыгъама, къанатлыча,
Сениге тюберге...

Ёзге сезим сыйынмайды
Кёлню чегине,
Кенг теңгизге чакъырады —
Кёкню тёрюне.

Сен теджейсе кёксюл кёлню
Суйген джюрекге —
Саугъа этеме мамыр кёкню
Мен суймекликге!

Он кере да

— Сюемисе? — деб сордум да
Джазгъыда санга:
— Бир кесекчик, ондан бирчик, —
Дединг сен манга.

Алай эсе, он кере да
Сорурма былай,
Сен да джууаб къайтарыса
Он кере алай.

Он кере да «ондан бирчик»
Сюйдюм демеклик —
Ол болады арабызда
Бир сау суймеклик.

Иннетте керттилик

Эки ойнауукъ, тамам джырлауукъ
Шоркъа суучукъну къошханча бирге,
Излениген насыб, кюселген зауукъ
Ушады терен, тынчлыкъны кёлге.

Татлы ауазгъа къошулуб къобуз,
Тылыну бергенча джырма джюрекге,
Джашауда аптлы, сукъланч джолугъуз
Ушады къанат битдирген кёлге.

Ашхылыкъ табыб, кёргюзмей туруб
Сиз кёзюгюзге чырта аманы,
Джырлы, нюрлю да, кюнлю да болуб,
Турдугъуз бирге кесек заманы.

Бир кюн а аджал къара кийимге
Бёледи сени — айырды эрден:
Джашау джэйгеринг къобмады ырге
Сизни машина чачылгъан джерден.

Эки суучукъдан къуралгъан кёлню
Энгге бёлдю, айырды аджал —
Тоягле, нёгерле джыйылыб келиб,
Къыйчалды сени таныгъан хар джан.

Кёб джыл ёмюрге кёшулуб кетиб,
Этда тураса сен аны суйюб,
Ол кыйын кюнню кыйгысым этиб,
Тураса этда сагышха сингиб.

Езге, кёз кыссанг, кёзюнге ачыкь
Кёрюнюб кялыб суйюмлю кярам,
Кёулаккы джабсанг, кёулаккы ачыкь.
Эштилиб кялыб сен суйген макъам,

Къайтханча болуб зауукь кюнлеринг,
Ауур бушууну керн таплайса...
Джашау джёнгеринг бирге тургъанча,
Иннетге керти болуб джашайса.

Сен, эс ташламай, ёлген эринги
Этилмей кялгъан ишин этесе,
Аны нюзюрюн, алыб кёолунга,
Кеси сайлагъан джолну элтесе.

Ёлгени кячын, сыйын кёресе,
Кёребиз кёрунги нгилгинги:
Бюеу кюнню ишге бересе,
Бересе анга суймеклигинги.

Суйгени ёлген, эс ташламайын,
Оя суймекликни созса ёмюрюн,
Талпыб, учунуб толтура эсе
Ёлюб кетгени джарыкь нюзюрюн,

Аллайдан сыйлы адам болурму?
Этеме анга уллу бюсюреу!
Не ючюн десенг, экеуню ишин
Баджарыучанды ма аллай биреу!

Аллай адамла багъалыдыла,
Джурт ючюн джанын берген атача,

Эри урушдан къайтмайын къалыб,
Сабий ёсдюрюб тургъан апача.

Аллай адамла багъалыдыла,
Эки марданы этген ишчича,
Тюз ишетине ёлгюнчю дери
Кертилей къалгъан деу кюрешчича!

Бил...

«Сени элигг тебицеди сахар таба,
Мени таба келтиреди сени джазыу»,—
Деб накъырда этдим санга, чурум таба,
Ол сёзлерим джюрегиме бола асыу.

Тебер эл да, тебер джер да, алай а бил:
Нюр сыфатынг тебмей турур бир чегиден —
Лига зараи салмаз джарысу меда сёз-тил:
Сен ёмюрге къорамазса джюрегимден.

Мор чепкенини

Тау эртденча, дуу джаныбды
Мор чепкенинг юсюнде,
Ма ол халда орналыбды
Нюр сыфатынг эсимде.

Аязчыкъны джылы кёлу
Чепкенинги сылайды,
Сезимиме нёгер болуб,
Джюрегими сынайды.

Тау аязчыкъ, джансыз тие,
Сансыз сылаб кёюды,
Сезимим а, отда кюе,
Арилукудан тояды.

Кенде бол

Сюеме, дединг — суймединг.
Кюеме, дединг — кюймединг.
Къалдынг алайлай, алгъынлай,
Тютюнлеб тургъан сыгынлай.

Джанмазлыкъ мылы кёсеуча,
Кирленнген мырды кёзлеуча,
Бонпа-бошуна чырылдай,
Хаман бир затны гырылдай,

Ачы тютюшден тойдурдунг,
Кёмюк атынга кьондурдунг,
Ат чочуду да, джыгъылдым —
Эсим башыма джыйылды.

Кёсеуню ал да кьолунга,
Сыгыны такъ да бойнунга,
Сезимге сайла энгда джол,
Алай а менден кенгде бол.

Бош сагъынма

Багъалатмадынг сезимими,
Илешдинг менден башхагъа,
Онглаялмайын тёзюмюнгю,
Кечиндинг, кире ташагъа.

Кёб ийнакыгъа берилдинг,
Дагъыда марда табмадынг,
Суймеклик отда эридинг,
Керти суймеклик татмадынг.

Ой, ненча кере «джангылдынг»,
Джангыз кере да онгмайын,—

Харбыз кѣабукѣча атылдынѣ,
Кишиге керек болмайын.

Энди сен, мени саѣгына,
Тураса кенгден термиле,
Джашайса хаман ахсына,
Етген кюнлени кемире.

Билеме, мени аллымда
Шежде кѣылыргѣа хазырса,
Мени ючюн тѣрт санынгдан
Айырылыргѣа хазырса,

Езге табынма сен кенгден —
Эртде кетгенсе эсимден:
Сени унутдургѣан сюйгеним
Болгѣанды джашау нѣгерим.

Ийнара

О Теберди — туугѣан джерим,
Кѣанатлылай учхан джырым,
Сый табдыргѣан адетлерим,
Кѣарыу берген джашау сырым!

О Теберди — учхан джырым,
Бек сейирсе, бек татлыса,
Согѣулурча джюрек кѣылым,
Кѣудретлисе, бек шартлыса.

Нюр кѣанатлай джайылгѣанды
Джырым таула башларында,
Кѣууанч болуб кѣайылгѣанды
Таулу кѣызны кѣашларында.

Джангы чакъгъан джазгъы гюлюю
Келбетлиги — сени бетинг.
Джалан къол бла джанган кюнню
Тутар кибик — сени ётюнг.

Чууакъ кёкге баш тиреген
Тау тёппеча — бёгеклигинг,
Тау киришни чырт тебмеген
Тамалыча — гёджеблигинг.

Кенг ёзепнге бугъоймадан
Саркъгъан сууча — чомартлыгъынг,
Суу бойунда шош чайкъалгъан
Тау ызыча — омакълыгъынг.

Джел тарагъан ат джаллада —
Ашхылыкъгъа талиуларынг,
Ханс къозлагъан нарт джоллада —
Бурун чекген джарсыуларынг...

Ма бюгюн а къууанчларынг —
Хур джашауу кюлюшонде.
Нюзюрлеринг, ышанчларынг —
Къурч атланы джюрюшонде.

Джанкъылычны бояуунда —
Джарыкълыгъы джашауунгу.
Шоркъаланы ойнауунда —
Къууанчлары джашауунгу.

Сен Джуртуму джашнаб баргъа,
Насыб къонган мюйюшюсе,
Табигъатны нюрюн джыйгъан
Алтынуса — кюмюшюсе!

Сени юсюнгден тубейдиле
Кёб айтыула, кёб таурухла,
Ала дженгил юйрейдиле,
Тауларында джаз тауукълай.

Сени сейир къадарынгы
Суратлайла эришгенча,
Мен да айтайым хапарынгы,
Джюрегиме келишгенча.

Хар бир суу да башланганча
Мийик джерден, тау къойнундан,
Аккыл сабан джашнагъанча
Хар къуру да халкъ оюмдан,

Мен да, башлаб аууш кёлден,
Таурух сынджыр бир тизейим,
Эне-эне андан төбен,
Тау сырланы кёргюзейим.

Болуб турсун, о Теберди,
Таурухуму хар бёлмеси
Сени сыйлы адетинги,
Шартларынгы бир белгиси.

I

Эртде-эртде таулада
Сайлаб Клухор ауушну,
Шау аллахы Шаубада
Джашагъанды тауушлу.

Кюн джылыуну тузакълаб,
Санаб аны джесирге,
Бютеу кёкню къучакълаб,
Бек сыйгенди безирге.

Кюн джарыкъны кёл этиб,
Атыб чунгур ичине,
Төгерегин бегитиб,
Сакълагъанды кесине.

Кёкде учуб джер-джерге,
Нюрню джюклеб бойнуна,
Ташыгъанды ол кёлге —
Тау ауушну кьойнуна.

«Бу ариулукъ джашнауду —
Мени насыб тамалым.
Ол ёлюмсюз джашауду,
Ансыз кьалыу — аджалым»,—

Деб, мийикде джашырыб,
Аны бла джубаана,
Кёкде джылла ашырыб,
Джашагъанды кьууана.

Эртден сайын Шаубада,
Лууш кёлден нюр тогъуб,
Айланганды хауада,
Залим болуб, гор болуб.

Ариулукъ а — Кюн джарыкъ,
Кёлде кьайнай джашыртын,
Табарма деб азатлыкъ,
Бек тутханды муратын.

Ма ол кёлден бир тамчы
Кьораб кетген заманда,
Аджал уруб бек ачы,
Ёллюк эди Шаубада.

Ол заманда Кюн джарыкъ
Бериб джерге ышанчны,

Адам — джерде джашарыкъ —
Боллукъ эди къууачлы.

Ол себеден Кюн нюрю
Не этерин билгенди —
Аууш кёлден секириб,
Гоначкирге киргенди.

Аны эслеб, тыяргъа
Терк чабханды Шаубада,
Ёзге, тюбеб аджалгъа,
Тас болгъанды хауада.

Ууахтысы тюшгенди,
Бара-барыб тёбенде,
Тыяр мурат этгенди
Къачхан нюрню ёзенде.

Сойланнганды кёнделен
Къаяланы тарында,
Болургъа излеб таи беджен
Ариулукъну аллында.

Ариулукъ а, бек ушаб
Шоркъа баргъан кюмюшге,
Тёгереди дуу джашнаб,
Баш атханды энишге.

Андан сора, бурулуб
Ол Теберди къобаннга,
Тебрегенди букоруб
Ашхылыгъын адамгъа.

Бютеу джанын-къарыуун
Теджей ма бу таулагъа,
Кюнню нюрюн-джылыуун
Узатханды саугъагъа.

Андан бери бу ёзен
Тёр болгъанды келбетге,
Ол болгъанды бай гёзен
Табигъатда хурметге.

Андан бери бу таурух
Бек кертиди, дейдиле —
Кюнден тюшген ариулукъ
Тебердиди, дейдиле.

II

Шоркъа болуб, ариулукъ
Тау ёзенге саркъгъанды,
Кюн да себиб нюр урлукъ,
Теберди джурт чакъгъанды.

Джерсингенди таулагъа
Бир тау кёллю джамагъат,
Орун бермей къаугъагъа,
Джашагъанды аламат:

Кими къойчу болгъанды,
Кими уучу, сабанчы,
Берекетден толгъанды,
Къайнагъанды къууанчы.

Джашагъанды ол миллет,
Сыры болуб адамлыкъ,
Сёгюлгенди терс иннет,
Адебсизлик, харамлыкъ.

Сыйланнганды ишлеген —
Болдуруучу токълукъну.
Махталгъанды кёб билген,
Тута билген шохлукъну.

Къанат кериб ашхылыкъ,
Джашау сокъмакъ къбойгъанды...
Езге, этиб аманлыкъ,
Биреу бетин джойгъанды.

Къобуб къарты-джашы да,
Айтханлыкъгъа халкъ дауун,
Адеб бузуб, дагъыда
Терсейгенди бир къауум.

Сора Доммай деген къарт,
Эрши туюуб къашларын,
Сакълансын деб адет-шарт,
Чакъыргъанды джашларын.

Сёлешгенди алагъа,
Оюм сала хар сёзге,
Къаратханды таулагъа,
Беш тёнпени кёрюзе.

Къарт айтханды ма былай:
«Кёрсюн, билсин джамагъат,—
Ёлюрюю ангылай,
Мен этеме осият.

Бу джуртлада аманлыкъ
Тюбемезча бир юйде,
Ангы байлыкъ — адамлыкъ —
Тас болмасын ёмюрде.

Уланларым бютеулей —
Чотча, Ийне, Муруджу,
Ала бла биргелей
Алибек эм Суфруджу —

Бюгюн ата буюргъан
Сыйлы джолгъа тебрегиз,

«Эм мийикге саналгъан
Беш тѣппеге ёрлегиз.

Ёрлегиз да, мийикден
Сиз кычырыб башлагъыз:
«Багъалыды хар неден —
Адамлыкъны сакълагъыз!»

Мен билеме, кыйынды
Ол мийикге ёрлеген,
Езге тамам сыйлыды
Аллай джолгъа тебреген.

Тѣппеледен тюшалмай,
Къалсагъыз да сиз анда,
Огъуругъуз бошалмай,
Джашарыкъды халкъымда»...

Къарт Доммайны хар сѣзю
Буйрукъ болуб джашлагъа,
Джигитликни кѣргюзюб,
Ёрледиле башлагъа.

Кычырдыла мийикден:
«Адамлыкъны сакълагъыз,
Багъалыды хар неден,
Аны бирден джакълагъыз!»

Ёрледиле, юлгюге
Емюрлюк джол салдыла:
Андан тюшмей, ёмюрге
Тѣппеледе къалдыла.

Андан бери Муруджу,
Чотча къая эм Ийне,
Алибек эм Суфруджу,
Бизге сыйлы кѣрюне,

Къарайдыла мийикден,
Адамлыккыгъа юлгюча,
Биз алагъа джюрекден
Сый-бюсюреу берирча.

Бу таурухну хар неси
Бек кертиди, дейдиле,
Адамлыккыны белгиси
Тебердиди, дейдиле.

III

Тебердиде — нарт джуртда —
Биз айтханча, тау башла,
Ерге чыгъа булутдан,
Тёгерекге нюр ташлай,

Болгъандыла белгиси
Адеб бла намысны,
Этгендиле халкъ эси
Сакълар киби бир кызыны.

Ма бу джерде, бир элде,
Джашагъанды Ийнара,
Къыз иннети къыз кёлден
Насыбына ийнана.

Бу джашнагъан джерлени
Асыры бек суйгенден,
Ашыргъанды кюнлени,
Кёз алмайын гюлледен.

Бара-барыб, джашыртын
Буу тюрсюнге киргенди,
Джазы гелеу къууатын
Терек сесе билгенди.

Сезим къанат кериле,
Ойнагъанды Ийнара,
Анга чыгчыкъ сюрюуле
Айтхандыла ийнарла.

Гюлле, анга къууана,
Болмай чыртда сангырау,
Чабхандыла аллына,
Къагъыб къууанч къонгурау.

Тау кёлле да, суйюне,
Анга болуб кюзгюле,
Джетгендиле кёлюне,
Нюр таякъла джюздюре.

Тогъуй джазны келбетин,
Ол кыыз бир зат кёргенди —
Бу ёзеннге тебентин
Бир ариу джаш киргенди.

Ёрлеб, онглаб къаяны,
Къараб буугъа-маралгъа,
Улан, алыб джаяны,
Тебрегенди мараргъа.

Узалса да садакъгъа,
Этмегенди чыртда джукъ,—
Къатылгъанды къонакъгъа
Бууда болгъан ариулукъ.

Джаш атханды джаясын,
Сындыргъанды садагъын,
Буу да, ачыб тахсасын,
Тирилтгенди къонагъын.

«О тамаша, тамаша!»—
Къычыргъанды ол улан,

Сёзю сёзге джараша,
Кёз алмайын хур кыыздан.

Алай бла танышыб,
Гонач бла Ийнара
Сюйгендиле бир-бирин,
Айтылырча дуниягъа.

Ёзге тюзлюк орнуна
Бир кюн терслик джетгенди:
Кызыны биреу кёйнуна
Джыяргъа умут этгенди.

Алтын бла толтуруб
Аны ата арбазын,
Ол бий, тамам къутуруб,
Билдиргенди кёймазын.

Кыыз айтханды анагъа:
«Джазыуума хо дейим,
Барыб чегет талагъа,
Кесек солуб келейим...»

Кёргенлей а таланы,
Буу тюрсюнге киргенди,
Терк огъуна къаяны
Тёппесине миннгенди.

«Гонач, джаным, келе кир,
Мен аллынга чабайым,
Ёзенинге дженгил кир,
Учар къанат табайым»,—

Деб Ийнара къаядан
Секиргенди энишге,
Сюймекляги тау сууда
Къайнагъанды кюмюшлей.

Аны эштиб, ой, Гонач
Эригенди, куйгенди,
Болуб кялыб таш-агъач,
Ол ёзеннге сингигенди.

Андан бери джашпайды
Гоначкирде Буу Ёлген,
Эсибизде джашайды
«Сен да менлей суй!» деген.

Андан бери къайнайды
Кюмюш шоркъа ёзенде,
Нюрюн тёге, ойнайды
Хар кёргенни кёзюнде.

Нйван, андан бери да
Бу кертиди, дейдиле,
Суймекликни джери да
Тебердиди, дейдиле.

IV

Ол джерледен тёбенде,
Талаланы биринде,
Бир тау юйюр, эл салыб,
Джашагъанды кёл салыб.

Анда уллу-гитче да,
Ишлеб кюндюз-кече да,
Этиб керти джигерлик,
Кёргюзгенди чемерлик.

Оюм этсенг, излесенг,
Джолун табыб, тюзелсенг,
Залыкъылды отду деб,
Темир быргъы шоккду деб,

Айтхандыла ма ала,
Джангы ёсюмге джол сала.
Табхандыла магъадан,
Толгъандыла хазнадан.

Гюрбеджиле ишлениб,
Темир-кюмюш тишлениб,
Этгендиле табакъла,
Къылычла эм оракъла.

Къууандыра кёблени,
Тизиб-къуруб кёблени,
Лагъымланы кёб таба,
Къуйгъандыла окъ-саба.

Енге, бузуб джорукъну,
Кюсгенча зорлукъну,
Биреу терслик этгенди,
Мурдарлыкъгъа джетгенди:

Хыйла этиб джюрюшюн,
Эли ара кюмюшюн
Тонагъанды кёб кере,
Малкёзлюгю кёл бере.

Бир кюн аны биреулен —
Тонагъанын эслеген —
Джетиб аллын тыйгъапды,
Приятны къуйгъанды.

Ол а, бетсиз гудучу,
Болуб халек зулмучу,
Елтюргенди кёргенни,
«Сен тонама» дегенни.

Алай этиб, букъгъанды,
Кеси кесин сукъгъанды

Къалын-шындык наратха,
Къалгъанма деб нелахха.

Ол кёзюуде биреу да,
Болгъанлыкъгъа хилеу да,
Излеб адеб кебсизлик,
Кёргюзгенди бетсизлик:

Джууукъ джетген бир къызгъа,
Джана тургъан джулдузгъа,
Эр болургъа суйгенди,
Зор умутда куйгенди.

Таб тюшгенлей, ол аны —
Кирсиз, таза балапы —
Къачыргъанды чегетге,
Кириб къайтмаз иннетге...

Ким къачалыр элинден —
Джамагъатны кёзюнден?
Мурдарны эм бетсизни —
Эки фасыкъ эссизни —

Бёрюлеча улутуб,
Келгендиле терк тутуб:
Тюшюргенча обагъа,
Атхандыла арагъа.

Эл төреси сыйлы къарт,
Мындан ары адеб-шарт
Ма ол джерде, ол элде
Бузулмазча ёмюрде,

Сёлешгенди ма былай,
Чал сакъалын шош сылай:
«Этгендиле кир ишни,
Болгъандыла бедишли.

Быланы кенг кюрейик —
Элден кери сюрейик,
Къорасынла арадан
Ма бу эки хайуан.

Адеб къабдан-мардадан
Чыкыгъан бетсиз адамдан
Къутуллукъбуз ма былай,
Эл къалырча тазалай.

Бизден кери ёлсюнле,
Екюне джан берсинле,
Бузласынла таш болуб,
Джаныуаргъа аш болуб...»

Къартны сёзюи толтуруб,
Бешиш атха къондуруб,
Элтгендиле чегетге,
Керти бола иннетге.

Таш-агъач да алагъа —
Ол джоюлгъан джанлагъа —
Этмегенди ышыкълыкъ,
Бермегенди чырт тынчылыкъ:

Хар бир кёгет, чамлана,
Болуб джити чыгъана,
Чанчылгъанды ачытыб,
Джара салыб, апчытыб.

Суу да болуб ёлюр от,
Бек аманга кетиб чот,
Умут юзюб умутдан,
Къачхандыла бу джуртдан.

Къачханлай а, тёзмей джер,
Боллукъ тюксюз чыртда эр,

Деб джарылыб джутханды,
Терен кёрге атханды.

Ол экисин ма алай
Джер джарылыб джутханлай,
Элге хапар келгенди,
Хар ким да ох дегенди.

Андан сора, кенгешиб,
Бир-бири бла келишиб,
Болгъандыла мизамлы —
Тамблагъа ийнамлы.

«Кебге урулгъан хар бир зат
Болгъан кибики аламат,
Ариу болсун халибиз,
Юлгю болсун элибиз.

Чыкъмай къабдан-мардадан,
Айыб алмай къартладан,
Тенглик-шохлакъ тутайыкъ,
Аманлыкъны бутайыкъ», —

Деб таулула ол элге,
Тюз мизамлы ол джерге,
Этиб бирден кесамат,
Бергендиле сыйлы ат.

Андан бери Кеб Тала,
Тёгерекге нюр сала,
Ушаб сейир джомакъгъа,
Нюр къошады хар чакъгъа.

Энди, оюм анасы
Ма ол джерди, дейдиле —
Адеб-намыс къаласы
Тебердиди, дейдиле.

Теберди суу башланганлы
 Кюн жарыккыны кёлюнден,
 Таш-агъач да джашиагъанлы
 Ол къобанны нюрюнден,

Кёрюченбиз хар джыл сайын
 Быллай затны таулада:
 Кёзкёрмезде тамам кыйыи
 Ахсынады Шаубада.

Къарны къалаб, жаргъа-таргъа,
 Джелни сюрюб терсине,
 Ол излейди къайтарыгъа
 Бютеу нюрню кесине.

Алай бла кышкы чакъда
 Теберди суу таркъайыб.
 Кыйналады буз къучакъда,
 Шош болады азайыб.

Езге авы кзурутургъа
 Джетмей кючу-кзууаты,
 Шау аллахны булджутургъа
 Кюрешеди уахты.

Кюрешде уа джашау онглаб,
 Джаз джетеди гюллениб,
 Тау суучукъла, джюзлеб-онлаб,
 Агъадыла кёллениб.

Тебердиге агъадыла,
 Къайтара да кюч-къарыу,
 Шоркъа отну джагъадыла,
 Тохтамазча чырт барыу.

Хар бирини энчи джыры,
Энчи шарты кёрюне,
Агъадыла, ташны джырыб,
Ариулукъну тёрюне.

Ма джырлайды Алибек суу,
Джигитликге юрете,
Ехтемлеге бола асыу,
Етгюрлеге кёл эте.

Ма сууу да Бадукъланы —
Къыз ийнарлай тегюле,
Паз къучакъда ийнакълана,
Субай бели бюгюле.

Майна шоркъа джангуру да
Бели Ала Къаяны, —
Зынгырдайды хар къуру да,
Къууандыра дунияны.

Гоммайлана, къайнай-къайнай,
Майна, сууу Доммайны —
Ашырлыкъды энтда алай
Минг-минг джазны эм джайшы.

Ийне тау да сюеледи
Биягъынлай алайда,
Бугъююндан суу келеди,
Келген кибик орайда.

Чотча Къая. Чучхур аууш,
Суфруджу эм Муруджу —
Барысы джыр, къобуз таууш:
Умут юзmez умутчу.

Былайда уа, ма, къаядан
Шумка бурчакъ чачады,

Ийилгенча ол джаядан,
Садакъ кибиқ учады.

Къолтукълашыб толкъунлары,
Ма, башлайды «абезек»,
Къораб бютеу къайгъылары,
Тынч солурлай кёкюрек.

Алай бла къарыу бериб,
Ол тебрейди харс къагъа,
«Абезегин» бошай келиб,
Ийиученди «шумкагъа».

Боркъулдашыб шоркъалары,
Джибереди «джангызгъа» —
Исси, ётгюр макъамлары
Джан салырлай джансызгъа...

Теберди суу башланганлы
Кюн джарыкъны кёлюнден,
Таш-агъач да джашнагъанлы
Аны сейир нюрюнден,

Кёб суучукъдан ма бу халда
Ол табады кюч-къарыу —
Хар джаз сайын бу таулада
Танылады джангырыу.

Андан бери биз алабыз
Тау сууладан къылыкъ-шарт,
Анга тамам къууанабыз —
Байламлыды хар бир зат.

Андан бери — ма кёрюгюз! —
Адет бирди, дейдиле,
Тепсеу-джыр кёзлеуюбюз
Тебердиди, дейдиле.

VI

Алай бла бу джерлеге
Сингигенинде ариулукъ,
Адамлыкъ да тёлюлеге
Бергенинде тин урлукъ,

Сезим байракъ болгъанында
Сюймекликге кертилик,
Аманлыкъгъа къалгъанында
Хар эпик да этилиб,

Къанат кериб насыб-тюзлюк,
Джашау болуб аламат,
Орналгъанды иннет бирлик:
Мазаллы эл — Джамагъат.

Адеб-намыс сакъланганды
Хар тыбырны тёрюнде,
Тюзлюк кючлю джакъланганды
Хар керекли джеринде.

Адамла уа — бары бирча
Оюмлула, халалла,
Аккалары кюн кёрюрча
Естендиле уланла.

Ана десенг — джылыуу бла
Бугъойланы эритген,
Сёзю-аууз тылпыуу бла
Кенгден бешик тебретген,

Къудретли алгъышы бла
Буз кесекни гюл этген,
Ирияты-къаргъышы бла
Душманланы кюл этген.

Къыз десенг а — кёзлери бла
Кёкде кюню ойнатхан,
Исси, отлу сезими бла
Джыр кёзлеуню къайнатхан,

Ингиллиги-келбети бла
Джаз суйюмню келтирген,
Таза-кирсиз иннети бла
Сыйыи мийик кёлтюрген.

Ата десенг — джюрек оту
Тыбыр чыракъ джандыргъан,
Тынгы билмей кёлу-буту,
Иш бла кесин къандыргъан,

Аккаланы оюмларын
Тыбыр отлай сакълатхан,
Аммаланы огъурларын
Джашау джолда атлатхан.

Улан десенг — сюрюб джетиб,
Учхан къушдан тюк юзген,
Тау шоркъагъа чынгаб кетиб,
Чабакъ кибик, терк джюзген,

Эмиликни джюгенсиз да
Масхабына джыйыучу,
Керек кюнде нёгерсиз да
Джау бёлекни тыйыучу.

Алай ашхы, алай иги
Болуб мында хар адам,
Джайылгъанды джашау юлгю,
Ол алгъанды кёб хорлам.

Махтау аллай ётгюрлюкге:
Кёб сынаудан ётгенди,

Кеси кесин ёмюрлюкге
Ёлюмсюз да этгелди.

Ёлюмсюзлюк юлгюсюнден
Биз айтайыкъ бир хапар:
Аджал болуб, эл юсюнден
Басхан эди бир мурдар.

Ол мурдар а ачы эди
Кёб душмандан-пелахдан,
Къаргъыш джетмез ассы эди,
Тюнгюлтюрча аллахдан.

Ол эмина эди, ой-ой,
Къара кюлю эмина, —
Ачхан эди ууахты гой,
Къырлыгъына ийнана.

Езге ма ол болумда да
Тау Джамагъат тёзалды,
Эминаны кёолундан да
Кёб джашауну алалды:

Ауругъанла — элдегиле,
Саут алыб кёоллагъа,
Болуб къаты джюреклиле,
Сюелдиле джоллагъа.

Тауда, сыртда ишлегенни
Элге иймей турдула,
Бой салмайын тебрегенни
Садакъ атыб урдула.

Иймей кёйду элге джууукъ
Ата кеси баласын,
Джибермеди, болуб сууукъ,
Баласы да атасын.

Ой, келмегиз, деб анала
Тиледиле эмчек бла,
Иймедиле ауругъанла
Кишини да ол чек бла.

Аджалларын, тамам тѣзе,
Сакъладыла аммала,
Эгечле да, чачны юзе,
Къарнашлагъа тарала.

Къатылса да бютеу элге
Алай ачы айрылыкъ,
Джашау къойду кѣб тѣлюге
Ол оюмлу къатылыкъ,—

Алай бырناق этилгечле
Сакъландыла бютеулей,
Джан бердиле эдегиле,
Антха къалыб кертилей:

Ауруу джукъмаз, деб ауругъан
Кеси кесин кюйдюрдю,
Ангыларча хар сау къалгъан,
Адамлыкъ шарт сингдирди.

Сау къалгъанла ант этдиле
Унутмазгъа аланы —
Тау сыртлагъа ёрлетдиле
Джангы джашау джолланы.

Сакълар кибик джюрекледе
Адамла эм къаяла,
Орнатдыла мийикледе
Эсгертмеле-къалала.

Андан бери ол къалала
Турадыла оюлмай,

Тау адет да, о балала,
Сакъланады джоюлмай.

Андан бери ма бу джерге
Къала ёзен, дейдиле,
Бизни сыйлы Тебердиге
Тарих гёзен, дейдиле.

VII

Теберди суу башланганлы
Кюн жарыккыны кёлюнден,
Таш-агъач да джашнагъанлы
Ол къобанны нюрюнден,

Суу бла бирге нюзюр шоркъа
Къайпаб-ойнаб саркъгъанды,
Кюн да, джерге теге окъа,
Джашау отун джакъгъанды.

Шоркъа кибик тегюлгенди
Адеб-намыс хурмети,
Тегерекге керилгенди
Бу ёзенни келбети.

Хар бир сыртдан, хар бир таудан
Джаныу суула къошула,
Джол тутханды джашау къобан,
Кенг тенгизге ашыгъа.

Шаубаданы ууахтысы,
Излеб аны тыяргъа,
Кюсегенди, ой, ахырсы
Къая къабха джыяргъа.

Нюр шоркъа уа — джашау къарыу —
Бойсунмайды тар чекге,

Аны шарты — алгъа барыу,
Ол саугъады бек кёбге.

Шаубаданы таш бедженин
Уруб чачыб, бошланды,
Махталырча тау ёзени,
Уллу джолу башланды.

Тау халкъымы сыйын-сырын
Къоша джашау тенгизге,
Тауларымы джарыкъ джырын,
Тазалыгъын кёргюзе,

Джаным-тиним, кенг нюзюрюм —
Туугъан джерим Теберди —
Бютеу кючюн, бютеу нюрюн
Азат джолгъа теберди.

Юлюш къоша джашаугъа да,
Джашау кюч да сингирди,
Кесиндеги джашнаугъа да,
Къучакъ джайыб, джол керди.

Эиди анга, гаурухлуду,
Джомакълыды, дейдиле,
Емюрлюкге шохлукълуду,
Къонакълыды, дейдиле.

Къонакъ Къая ышарады,
Келигиз деб ма бери,
Эшик ачыб, чакъырады
Хар кимни да ичгери.

Чакъырады: Ийнараны
Шам джуртуна келигиз,
Адеб-намыс минараны —
Тау джуртуму — кёрюгюз!

О Теберди — туугъан джерим,
Къанатлылай учхан джырым,
Сый табдыргъан адетлерим,
Къарыу берген джашау сырым!

Сен Джуртуму джашнаб баргъан,
Насыб къонигаи мюйюшюсе,
Табигъатны нюрюн джыйгъан
Алтыныса-кюмюшюсе!

Джыйгъанынгча джерни нюрюн,
Сен теджейсе огъурлукъну,
Мукъладисди бу ёмюрюнг
Хар джолуна халкъ шохлукъну.

Сенде кёбле, къарнаш болуб,
Тау сырланы алгъандыла,
Душманладан сени къоруб,
Къучагъынгда къалгъандыла.

Унутмазгъа сени кёбле
Ант сёзлерин айтхандыла.
Джууукъ бола узакъ чекле,
Тансыкъларгъа къайтхандыла.

Сени кёрсе кертн адам,
Къораучанды хар сайлыгъы,
Табхан кибики ангы балхам,
Джангырады тин байлыгъы.

Сенде табыб татлы сезим,
Фахму бизге джыр кюрейди,
Сенде табыб айтыр сёзюн,
Сюйген джюрек бюсюрейди.

Сенде къораб къайгъы-бушуу,
Сабыр туюю орналады,

Тентеклик да, болуб кѳуу-шуу,
Терк огѳуна кѳармалады

Сенде, ийнан, кѳкюрегим
Келбет тогѳуб кериледи,
Толур киби к хар тилегим,
Бир кѳудрет кюч бериледи.

Сени юсюнгден тубейдиле
Кѳб айтыула, кѳб таурухла,
Ала дженгил юйрейдиле,
Тауларынгда джаз тауукѳлай.

Сени сейир кѳадарынгы
Суратлайла, эришгенча,
Мен да айтдым хапарынгы,
Джюрегиме келишгенча.

Мен белгили айтыулада
Башха затла кѳрдюм эсем,
Тау атлагѳа, тау суулагѳа
Башха шартла бердим эсем,

Ийнан манга, ол бююнню
Излеминден-борчунданды,
Джашаб кетген хар тѳлюню
Намысындан-кѳачынданды.

Ийнан, джерим, ол бусагѳат
Джашауума разылыкѳды,
Тамблама да келбет-кѳууат
Бериб турлукѳ тин азыкѳды.

Ол себеден бу таурухну
Мен атайма туудугѳума:
Ышанама тин урлукѳну
Хаман чагѳыб турлугѳуна.

Ты ужь рыли,
Джуртуму алгышлай,
Сен ойна хауада
тыу кыушлай!

Джерге — рахатлыкъ

Кече кёкню джулдузлары айтадыла,
Кюндюз Джерни джол ызлары айтадыла,
Къарлы таула, джашил тюзле айтадыла,
Къобан суула, кёк тенгизле айтадыла:
Хар бир кюннге — мамыр ишле!
Хар кечеге — мамыр тюшле!
Джамагъатха — насыб джашау!
Табигъатха — джазгъы джашнау!

Аккаланы тыбырлары айтадыла,
Шейитлеи къабырлары айтадыла,
Тау къушлары къанатлары айтадыла,
Сабийлеи къууатлары айтадыла:
Хар бир кюннге — мамыр ишле!
Хар кечеге — мамыр тюшле!
Джамагъатха — насыб джашау!
Табигъатха — джазгъы джашнау!

Кюн турушла, терезеле айтадыла,
Малчы къошла, юзгереле айтадыла,
Сабанлада будай башла айтадыла,
Шохлукъ джырла, халкъ алгъышла
айтадыла:

Хар бир кюннге — мамыр ишле!
Хар кечеге — мамыр тюшле!
Джамагъатха — насыб джашау!
Табигъатха — джазгъы джашнау!

Джырла, къобузум!

Тау джырым, Джуртуму алгъышлай,
Сен ойна хауада тау къушлай,
Джай къанат эртденги джарыкълай,
Насыблы джашауну ийнакълай.

Припеви.

Эй, кьобузум, ойнатчы тиекле,
Кьууанчдаи толурча джюрекле,
Байрамда той эге ма былай,
Джырларча бу джырни халкъ саулай!

Тау джырым, Джуртуму алгышлай,
Сен джашна джазгыда гоккалай,
Хар джерге бар сыйлы кьонакьлай,
Урунган адамны тансыкьлай.

Припеви.

Тау джырым, Джуртуму алгышлай,
Хар нисан шартынгы ангылай,
Кьал алай, намысча тазалай,
Хар иште ашхылыкь джоралай.

Припеви.

Эй, кьобузум, ойнатчы тиекле,
Кьууанчдаи толурча джюрекле,
Байрамда той эге ма былай,
Джырларча бу джырни халкъ саулай!

Комиссарны юллери

Кьазауатны джыллары
Эге тюшюб кьыйнарла,
Ол кёзюуде, той тохтаб,
Бёлюнюрле ийнарла.
Той тохтатыб, туудукьла
Елгенлени сыйларла,
Джазгы гюлле таладан
Мыдахсыныб кьарарла.

Эсибизде сермешге
Партизанла чыгъарла,
Дерт алыргъа душмандан
Ала бирден чабарла.
Ой, джаралы комиссар,
Ауа гюллю талагъа:
«Алгъа, сыйлы Хорламгъа!» —
Деб буюрур джашлагъа...

Унутулмаз чырт бир зат
Ол джигитни антындан,
Унутулмаз айтханы
Гюл таланы атындан:
Есюб джетген туудукъла
Антха керти къалырла —
Комиссарны гюллерин
Къууанчлагъа сакъларла.

Тиширыула

Джерни бютеу ашхылыгъын,
Тюз оюмун, адамлыгъын
Хар инсанга теджеб тургъан,
Джашау чархны алгъа бургъан
Тиширыула, тиширыула,
Толур ючюн муратыгъыз,
Джер джюзюню эркишилиги
Болсун сизни къанатыгъыз!

Джерни бютеу джылыуу да,
Ариулугъу, къарыуу да
Тёлюлеге болсун деген,
Бизге къууанч, хурмет берген
Тиширыула, тиширыула,

Толур ючюн муратыгъыз,
Джер джюзюню эркишилиги
Болсун сизни къанатыгъыз!

Джерин бютеу чууакъ кёгюн,
Бешик джырын, джарыкъ кюнюн
Мамырлыкъгъа атаб баргъан,
Хар юйюрге къууат салгъан
Тиширыула, тиширыула,
Толур ючюн муратыгъыз,
Джер джюзюню эркишилиги
Болсун сизни къанатыгъыз!

Джеран бютеу чемерлигин,
Талпыуун эм джигерлигин
Тюзлюк ишге тедеб тургъан,
Джашау чархны алгъа бургъан
Тиширыула, тиширыула,
Толур ючюн муратыгъыз,
Джер джюзюню эркишилиги
Болсун сизни къанатыгъыз!

Комсомол

Левинчи тюзлюк,
Къариашлыкъ, бирлик
Адетди санга, комсомол,
Джангы хорламгъа —
Элтеди алгъа,
Элтеди сени джарыкъ джол.

Сыпалыб иште,
Сыйлы кюреште,
Халкъынгдан махтау алгъанса,
Кёб джерге-тюзге,
Шахаргъа-элге
Берекет, къууат салгъанса.

Биринчи болуб,
Космосну джолун
Салыргъа таукел учханса,
Сен кёкню төрюн,
Ёмюрлюк пюрюн
Мамыр ишлеге ачханса.

Тюз иннетлисе,
Ехтем кёллюсе,
Ленинчи тулпар комсомол,
Джангы хорламгъа —
Элтеди алгъа,
Элтеди сени джарыкъ джол!

Бизде адет алайды

Таула башында кюн таякъла
Ойнайла, ойнайла,
Чегет кьойнунда акъ шоркъала
Кёз алдай кьайнайла —
Бизде джашау да ма алайды:
Халкъ джарыкъ джырлайды,
Тар ёзенледе кенг насыбны
Джолунда атлайды.

Къая таракъла кёк булутну
Тарайла, тарайла,
Джашил талада акъ кьайыла
Назлагъа кьарайла —
Бизде адет да ма алайды:
Шохлукъда джашайбыз,
Къарнаш миллетле бир юйюрге
Ёсебиз, джашайбыз.

Тау джайлыкъланы гокка хансла
Джасайла, джасайла,
Терекле, джуртха келбет сала,
Башларын булгъайла —
Бизде адет да ма алайды:
Хар адам, хар киши
Сыйлы этерге суйген джуртун
Къошады юлюшюн.

Кел элиме къонакыџа

Кел элиме кёллениб,
Кел келбетни төрюне:
Сен, джырлагъа бёлениб,
Сый берирсе джериме.

Кел элиме кёллениб,
Кел огъурлу шартлагъа:
Сен, адсбге бёлениб,
Сый берирсе къартлагъа.

Кел элиме кёллениб,
Кел да олтур къатыма:
Сен, шохлукъгъа бёлениб,
Сый берирсе халкъыма.

Кел элиме кёллениб,
Кел ышара-суйюне:
Сен, къууанчха бёлениб,
Сый берирсе юйюме.

Кел элиме кёллениб,
Бол джашауда нёгерим:
Сен насыбха бёлениб,
Джарыкъ ётер ёмюрюнг.

Сакълайма сени

Экибиз барыучу
Чегет тюзде
Чакъдыла биягъы
Чыпчыккъёзле.

Ала да, менича,
Сакълайла сени,
Ашыгъыб санайла,
Ой, кюнлеви!

Экибиз сайлагъан
Эки джулдуз
Аллынга къарайла,
Болмай мутхуз.

Ала да, менича,
Сакълайла сени,
Ашыгъыб санайла
Кечелени!

Экибиз джюрюучю
Тау джолчукъ да
Алгъынча турады
Алайчыкъда.

Кече да, кюн да ол
Сакълайды бизни,
Ол джолчукъ тюбетир
Экибизни.

Тау макъамла

Кёк паратла шош алзда
Сабыр чайкъала,
Кюн тюбюнде ойнайдыла

Къобан шоркъала —
Бу келбетге джаш джюрегим
Талпыб къарайма,
Наратланы, шоркъаланы
Джырын джырлайма!

Етгюр къушла чууакъ кёкде
Кериб къанатла,
Кёз алдайла кёк чегетли
Къая таракъла —
Бу келбетге джаш джюрегим
Талпыб къарайма,
Тау къушланы, къаяланы
Джырын джырлайма!

Джайлыкъланы, койюз кибик,
Джасай гоккала,
Джылтырайла Минги Тауда
Кюмюш аркъала —
Бу келбетге джаш джюрегим
Талпыб къарайма,
Джайлыкълары, Минги Тауну
Джырын джырлайма.

Бу джуртлада — тауда, тюзде —
Къарнаш миллетле
Бир юйюрча джашайдыла
Тюзлюк иннетде —
Бу келбетге джаш джюрегим
Талпыб къарайма,
Мен шохлукъну, мамырлыкъны
Джырын джырлайма.

Айъа нек къарайса?

Сукъланыб къарайса,
Башчыгъын сылайса,

Джазгыда гокка ханс чакыгъанлай,
Анга нек къарайса,
Къараб не табаса,
Кесинг да ариуса гоккалай.

Дуу-джана, джылтырай,
Ариудан кёз алдай,
Ашхамда кёрюнсе толгъан ай,
Анга нек къарайса,
Къараб не табаса,
Кесинг да ол айча болгъанлай.

Наз кёрсенг, ийнакълай,
Белинден кычакълай,
Махтауун саласа джырлагъа,
Анга нек къарайса,
Къараб не табаса,
Кесинг да унайса назлагъа.

Сукъланыб къарайса,
Башчыгъын сылайса,
Джазгыда гокка ханс чакыгъанлай,
Анга нек къарайса,
Къараб не табаса,
Кесинг да ариуса гоккалай.

Теберди наратла

Ой, эсге тюшюрте
Нартизан джашланы,
Сый бере, булгъайла
Наратла башларын.
Наратла, наратла,
Теберди наратла,
Алгъынлай турасыз
Субайлай, омакълай!

Урушну аллында
Биз къараб кѳргенча,
Джашланы окъладан
Сакълаган кюндеча,
Наратла, наратла,
Теберди наратла,
Алгъыплай турасыз
Субайлай, омакълай!

Бителиб къазауат
Къалдыргъан джарала,
Къобанда боркъулдай
Мамырлыкъ шоркъала,
Наратла, наратла,
Теберди наратла,
Алгъыплай турасыз
Субайлай, омакълай!

Эжиуню тохтатмай,
Ой, бешик джырлагъа,
Сюймеклик ийнарла
Айтдыра къызлагъа,
Наратла, наратла,
Теберди наратла,
Алгъыплай турасыз
Субайлай, омакълай!

Шохлукъ ючюн сау болуѳуз!

Таугъа-ташха да джан сала,
Джаз келгенча джер-джерге,
Хар бир халкъ да тенг бола,
Шохлукъ келди ма бизге.

Припеви:

Шохлукъсуз а джашау болур,
Кюн мутхуз джаниган кибик,

Шохлукъсуз а джашау болур,
Биз суусабсыз къалгъан кибик.

Толкъун толкъундан кюч ала,
Чайкъалгъанча кёк телгиз,
Бирге къураб къурч къала,
Шохлукъдабыз хаман биз.

Припеви.

Сыйлаб бирлигин бу джуртну,
Эшиледи джыр-къобуз,
Бизге ма бу шохлукъну
Бергенле, сау болугъуз!

Припеви:

Шохлукъсуз а джашау болур,
Кюн мутхуз джаниган кибик.
Шохлукъсуз а джашау болур,
Биз суусабсыз къалгъан кибик.

Биринчи суймеклик

Табигъатны кюн таякъ тансыкълай,
Джаз келгенча, тау джуртну ийнакълай,
Бир сейир акткъанат турналай,
Келиб къалдынг мен билмей тургъанлай.

Припеви:

Сен келдинг, биринчи суймеклик, кёк
джазлай,
Кёкню да, джерни да тенг ийнакълай,
Хаман да эсимде къаллыкъса сен алай,
Таурухда айтылгъан акъ турналай.
Сен келгенлей, бёлениб къууанчха,
Башха тюрю къарайма хар затха.

Сюеме джанкьозгъа ушаргъа —
Къанат кериб, турнача учаргъа.

Припеви.

Къайдам, джазыу элтсе да узакъгъа,
Тюшмей джаша сен терслик тузакъгъа,
Биринчи суймеклик, къал алай —
Джашил джазыу кесича тазалай.

Припеви:

сен келдинг, биринчи суймеклик, кёк
джазлай,
Кёкню да, джерни да тенг ийпакълай,
Хаман да эсимде къаллыкъса сен алай,
Таурухда айтылгъан акъ гурпалай.

Аскерчини джазы

(Баллада)

Уруш оту джаннган заманда,
Къыйын болумда,
Письмо джазды аскерчи бир къызгъа...
Джарыкъ талпыуу къалыб къойнунда,
Джурт ючюн, халкъ ючюн джан берди
Аскерчи урушну джолунда,
Письмосу агъара къолунда.

Ол джаш ёлдю, джигит уланча,
Кириб урушха,
Ёлдю, бизге узата письмосун,
Быллай сёзлени джазыб алгъышха:
«Джер джюзюн гюл тала эталсам,
Ол затны санаб мен наеыбха,
Теджерем хар къызгъа, хар джашха!»

Джашил джазны кьойду аскерчи
Бизге — саулагъа,
Кьойду насыб джашаугъа таралъан
Ахыр письмосун бизге саугъагъа:
Джер джюзюн гюл тала этерге
Борчлубуз биз ёлген джашлагъа,
Борчлубуз бютеулей дуниягъа!

Туугъан элибиз

Минги Тауну тѣппесинден кюн къарайды,
Октябры байрагъыча кызара,
Эртден сайын ол элими ийнакълайды,
Джылыу берген джарыгъы бла узала.

Припеви:

Эй-ра, ой-ра!
Чапаевни сыйлы атын джюрютеди
Бизни туугъан элибиз!
Эй-ра, ой-ра!
Хорламлагъа, кьууанчлагъа тюбетеди
Чапаевчи джарыкъ кѣлюбюз!

Октябргъа кертиликни танытханды
Къазауатны джылларында хар ата,
Джаш тѣлю да сыйген элин джангыртханды,
Ол адетзи хар кюнюнде джашата.

Припеви.

Хар малчы да, сабанчы да кьууанады:
Толадыла бизде ашхы муратла,
Урунууну насыб джыры джырланады,
Алгъа элте чапаевчи къанатла.

Припеви:

Эй-ра, ой-ра!

Чапаевни сыйлы атын джюрютеди

Бизни туугъан элибиз!

Эй-ра, ой-ра!

Хорламлагъа, къууанчлагъа тубстеди

Чапаевчи джарыкъ кѣлюбюз!

Сенсе къууанчым

Сени сеземе

Тауда, тюзде да,

Кесинг болсанг да бек узакъда.

Тансыкъ кѣзле да,

Пазму сѣзле да

Сени излейле хар бир чакъда.

Сени излей да,

Насыб теджей да,

Санга атайды джер келбетин.

Сени кюсей да,

Сакълайма, дей да,

Кѣк да джаяды кѣк хурметин.

Сени излей да,

Кел, деб тилей да,

Джарыкъ джырлайла тау шоркъала.

Хамап юйрей да,

Нюр себелей да,

Сени сакълайла джаз гоккала.

Сени излей да,

Кюч керелей да,

Базыб сакълайды, ой, джюрегим:

Кёгюрчюплей да,
Илячинлей да
Къанат кереди джыр гилегим!

Насыбны тою

Джангы, анхы адетлени
Халкъым бирча джарата,
Тау элимде той барады,
Тёгерекни сагъайта.

Припеви:

Насыб джол бере,
Къууанч къол бере,
Келин келгенди, ой!
Гюлле нюр тёге,
Къобуз джыр тёге,
Келин келгенди, ой!

Адеб-намыс болуб бизде
Хар неден да багъалы,
Сый береди джарыкъ гойгъа
Элими хар адамы.

Припеви.

Бу насыбха, мамырлыкъча
Къартла айта алгъышла,
Зауукъ эте, тепсейдиле
Субай къызла эм джашла.

Припеви:

Насыб джол бере,
Къууанч къол бере,
Келин келгенди, ой!

Гюлле шор теге,
Къобуз джыр теге,
Келин келгенди, ой!

Елюмсюз джашла

Эсим кете мында болгъан
Къыйын урушха,
Морх ауунда къарайма мен
Хар бетджан ташха.

Припеви:

Кёзюу-кёзюу сылайма мен
Ма бу ташланы,
Сылагъанча джараларын
Елген джашланы.

Хар къуру да, бери келсем,
Кире сагъышха,
Гюлле джыйыб, салама мен
Хар бетджан ташха.

Припеви.

«Хорлам ючюн сау бол», — дейме
Хар елген джашха,
Алагъача, сый береме
Хар бетджан ташха.

Припеви:

Кёзюу-кёзюу сылайма мен
Ма бу ташланы,
Сылагъанча джараларын
Елген джашланы.

Шош ингирде

Биз сайлагъан джарыкъ джулдуз
Нюр джилтинле себелей,
Шош ингирде согъуб къобуз,
Кел, тепсейик биргелей.

Припеви:

Джарыкъ джулдуз, хар ашхамда
Нюр къыллада айт ийнарла,
Ол ийнарла тау башладан
Хаман бизни ийнакъларла!

Бир кюн джазыу, ишин эте,
Бар деб ийсе узакъгъа,
Ол джулдуздан джыр да джетер,
Бол деб келбет къучакъда.

Припеви.

Тау джулдузну сиймекликге
Шам чыракълай амайыкъ,
Бу насыбха ёмюрлюкге
Биз кертилей къалайыкъ.

Припеви:

Джарыкъ джулдуз, хар ашхамда
Нюр къыллада айт ийнарла,
Ол ийнарла тау башладан
Хаман бизни ийнакъларла!

Насыблы джаш тёлю

Къуш къанатча, нюзюрюнг
Учунады мийникге,

Кюн таякъча, тюзлюгюнг
Джетнученди хар чекге.

Припеви:

Джаш тѣлюбюз, ѓхтемсе,
Кѣргюзесе юлгю да,
Санга саугъа этгенбиз
Джуртну, джазны, кюнню да!

Гюл талача, джашауунг
Ушаб сейир байрамгъа,
Тюз иннетви джакълауунг
Тюбетеди хорламгъа.

Припеви.

Кенг тюзледе, таулада
Ишинг джая къууатын,
Халкъ айтыучу джырлада
Махталады кѣб затынг.

Припеви:

Джаш тѣлюбюз, ѓхтемсе,
Кѣргюзесе юлгю да,
Санга саугъа этгенбиз
Джуртну, джазны, кюнню да!

Намыс

Бек сыйлыды, багъалыды намыс,
Хар нени да тамалыды намыс,
Ашхылыкъны хамаи алгъа, хамаи алгъа
Элтиб тургъан амалыды намыс.

Припеви:

Сен аны аналача сакъла,
Джашауда аталача джакъла,—
Халкъымы юлгюсюдю намыс,
Адетни кюзгюсюдю намыс.

Сени аллай байлыгъынгды намыс —
Алтын кюнча, джарыгъынгды намыс,
Тюз иннетни хаман алгъа, хаман алгъа
Атлатыучу чырагъынгды намыс.

Припеви.

Бек сыйлыды, багъалыды намыс,
Хар ишни да дагъапыды намыс,
Джаш тёлюню хаман алгъа, хаман алгъа
Чакъырыучу байрагъыды намыс.

Припеви:

Сен аны аналача сакъла,
Джашауда аталача джакъла,—
Халкъымы юлгюсюдю намыс,
Адетни кюзгюсюдю намыс.

Мамырлыкъны уланыма

Насыб къайнарча элимде,
Къууанч ойнарча кёлумде,
Аскерчи болдум, мен болдум аскерчи,
Тынчлыкъ сакъларча джеримде!

Джулдуз джанарча кётюмде,
Адет джанарча юйюмде,
Аскерчи болдум, мен болдум аскерчи,
Нисан къоркъмазча ёлумден!

Суйюм кетмезча кёзледен,
Келбет джашнарча тюзледе,
Аскерчи болдум, мен болдум аскерчи,
Къууат турурча сёзледе!

Хурмет джыярча кюзледен,
Гёнле толурча мюрзеуден,
Аскерчи болдум, мен болдум аскерчи,
Уруш къорарча келмезден!

Оюм чыгъарча теренден,
Тюзлюк тебмезча тёрюнден,
Аскерчи болдум, мен болдум аскерчи,
Тынчылыкъ сакъларча джеримде!

Тас этме джазыны

Джазгъы кёзюуде меннге тюбегененг сен,
Къууанч сезимге мени бёлегененг сен,
Сюсме, ийнан деб, тилеб айланганенг,
Ийнанганем,
Ийнанганем, бир бек ийнанганем.

Этген антынгы дженгил унутханенг сен,
Джанган сезимни отун сууутханенг сен,
Менден башханы да талпыб сайлагъаненг,
Къыйналгъанем,
Къыйналгъанем, бир бек къыйналгъанем.

Джарыкъ джазымы алыб джанлагъаненг сен,
Къыйын кююмде кенгден къарагъаненг сен,
Ой, кетме десем да, кери атлагъаненг,
Сакълагъанем,
Сакълагъанем, бир бек сакълагъанем.

Ма эңди, келиб, мениге табынаса сен,
Къайт деб джазынга, тамам джалынаса сен,
Къайтырма анга деб, ийван, айталмазма,
Къайталмазма,
Къайталмазма, элди къайталмазма.

Орайда

Урунуу берекет
Кёрюне хар къайда,
Джайылыб нюр-келбёт,
Эштилсин орайда.

Припеви:

Орайда, орайда, орайда —
Къууанчны къанаты!
Орайда, орайда, орайда —
Джашауну къууаты!
Эй, бурма чегетге тау суула
Айтсынла орайда!
Эй, мамыр кюнлеге шам таула
Айтсынла орайда!

Джуртума алгъышла
Айтыла хар тойда,
Хауада тау къушлай
Ойнасын орайда.

Припеви.

Бу насыб сакъланыб
Хар джылда, хар айда,
Тынчылыкъга аталыб,
Джырлаусын орайда.

Припеви:

Орайда, орайда, орайда —
Къууанчны къанаты!
Орайда, орайда, орайда —
Джашауну къууаты!
Эй, бурма чегетге тау суула
Айтсынла орайда!
Эй, мамыр кюнлеге шам таула
Айтсынла орайда!

Алтын тюшле

Хар кюнюм сагъышыны къайната,
Хар кечем къууанчы ойната,
Тюшюмде кёреме мен сени,
Тюшюмде береме гъллени.

Припеви:

Ой, тюшле — джубанчла,
Ой, алтын муратла,
Сиздеги къууанчла
Элтсиле къанатла!

Хар кюнюм узакъдан таралта,
Хар кечем кёзюнге къарата,
Тюшюмде сылайма къолунгу,
Тюшюмде махтайма джолунгу.

Припеви:

Хар кюнюм джюрекни тоздурла,
Хар кечем насыбны болдурла,
Тюшюмде атлайма биргенге,
Тюшюмде джырлайма мен сеннге.

Припеви:

Ой, тюшле — джубанчла,
Ой, алтын муратла,
Сиздеги къууанчха
Элтсивле къанатла!

Джырны эки къанаты

— Джаным-тиним,
Тюшюм-тюнюм сен тюлмюсе?
— Джарыкъ кюнюм,
Джашау нюрюм сен тюлмюсе!?
— Чыпчыкъ болуб
Учар эдим, мени излесенг.
— Санга къанат
Берир эдим, келе тебресенг.

Припеви:

— Джашар ючюн къараб сени, сени кёзюнге,
Чакъыр мени, чакъыр мени, чакъыр кесинге.
— Келе эсенг, келе эсенг, сен кел ашыгъа,
Сакълайма мен, сакълау джолда кюнле ашыра.

-- Айым-джылым,
Юлгюм, сырым сен тюлмюсе!?
-- Джюрек кыылым
Сокъгъан джырым сен тюлмюсе!?
— Джанкъоз болуб
Чагъар эдим, суйсенг кёрюрге.
— Мен да санга
Берир эдим джазны ёмюрге.

Припеви •

- Чакъгъан тюзюм,
Иннет кюзгюм сен тюлмюсе!?
- Айтсам тюзюн,
Манга нюзюр сен тюлмюсе!?
- Ма бу джырны
Къанатында джетсин тилегим.
- Ма бу джыргъа
Джангы къууащ берсин джюрегим.

Припеви:

- Джашар ючюн къараб сени, сени кёзюнге,
Чакъыр мени, чакъыр мени, чакъыр кесинге.
- Келе эсенг, келе эсенг, сен кел ашыгъа,
Сакълайма мен, сакълау джолда кюнле ашыра.

Сюймекликни кюню

- Шоркъаланы акъ къайнагъан
Кюмюшюн мен санга
Джыйыб берсем, ариучугъум,
Не айтырса манга?

- Андан эсе бир башха зат
Багъалыд, дейле,—
Сюймеклики кюмюшюдю
Адамлыкъ, дейле.

- Булбулланы макъамларыи,
Джырларыи мен санга
Саугъа этсем, ариучугъум,
Не айтырса манга?

— Андан эсе бир башха зат
Сыйлыды, дейле —
Керти сёзле суймекликни
Джырыды, дейле.

— Джарыкъ джаннган алтын кюню
Джылыуун мен санга
Алыб берсем, ариучугъум,
Не айтырса манга?

— Андан эсе бир башха зат
Керекди, дейле —
Суймекликни джарыкъ кюню
Джюрекди, дейле.

Къачан кёрсем да...

Джазда кёрдюм да сени,
Тынгы табалмай къалдым.
Джайда кёрдюм да сени,
Тансыкъ алалмай къалдым.
Къачда кёрдюм да сени,
Кенгде туралмай къалдым.

Пришеви:

Къачан кёрсем да сени,
Сен джарытырса мени,
Хаман джашнарса алай —
Къыш да къалырса джазлай!

Джолда кёрдюм да сени,
Андан кёз алмай къалдым.
Тойда кёрдюм да сени,
Джырсыз тёзалмай къалдым.
Юйде кёрдюм да сени,
Кёрмей болалмай къалдым.

Припеви:

Къачан кёрсем да сени,
Сен джарытырса мени,
Хаман джашнарса алай —
Къыш да къалырса джазлай!

Джулдузла айтсынла

Хаман тѣзюб нек барама,
Айтмай ичги сѣзюмю,
Ой, джашырыб нек турама
Джюрекдеги сезимни?

Припеви:

Сюеди, деб нек айтмайла
Озуб баргъан джашил джазла,
Нек айтмайла, нек айтмайла
Кѣкде джавиған нюр джулдузла?

Хаман мыдах нек болама,
Базмай салам иерге,
Ой, тартыныб нек турама
Санга джырла тизерге?

Припеви.

Хаман кенгде нек къалама
Мен, юрениб тѣзерге,
Ой, уялыб нек гурама
Бир кюн барыб тюберге?

Припеви:

Сюеди, деб нек айтмайла
Озуб баргъан джашил джазла,

Нек айтмайла, нек айтмайла
Кёкде джанган нюр джулдузла?

Джуртум — насыбым

Къууанч тёге, эртденгиде кюн гийсе,
Ол къууанчны Джурт бергенин билеме.
Джашау манга гюл таладан нюр ийсе,
Ол насыбны мамырлыкъдан кереме.

Припеви:

Мен Джуртума суймекликни
Бешик джырдан алгъанма,
Рахатлыкъгъа кертиликни
Ата сырдаи алгъанма.

Тёгерекни дуу-джашната джаз къобса,
Ол джашнауну Джурт бергенин сеземе.
Тынчлыкъ бериб, сан солутуб, танг атса,
Мамырлыкъгъа мен алгъышла тиземе.

Припеви .

Элим манга эл хазнадан кюч берсе,
Ол къарыуну Джурт бергениге тергейме.
Джазыу манга сый табдыргъаи иш берсе,
Мен ол сыйны мамырлыкъгъа теждейме.

Припеви:

Мен Джуртума суймекликни
Бешик джырдан алгъанма,
Рахатлыкъгъа кертиликни
Ата сырдаи алгъанма.

Къобан толкъунла

Бирде сабыр шуулдай,
Бирде кызыу шоркъулдай,
Бир-биринги ийнакълай,
Барыгъыз, барыгъыз, толкъунла!

Аналагъа алгъышлай,
Сабийлеге белляулай,
Сюйгенлеге ийнарлай
Болугъуз, болугъуз, толкъунла!

Кёк чегетни тансыкълай,
Сабанланы къучакълай,
Джан-джанны да саугъалай,
Чабыгъыз, чабыгъыз, толкъунла!

Хар къуру да ма былай,
Тауну-тюзю тенг сыйлай,
Мамырлыкъгъа джыр джырлай,
Барыгъыз, барыгъыз, толкъунла!

Аналагъа алгъышлай,
Сабийлеге белляулай,
Сюйгенлеге ийяарлай
Болугъуз, болугъуз, толкъунла!

Хорлам

Мындан алгъа кёб джылны
Уруш джетди боранча,
Алын тыя душманны,
Халкъым къобду къобанча.
Барыбыз да бирлешдик,
Джурт чакъырыб апача,

Джан аямай сермендик,
Хорлам келди байрамча.

Припеви:

Келди Хорлам, халкъ къууанчха къобуб!
Келди Хорлам, кюнча, жарыкъ болуб!
Келди Хорлам, хар антыбыз толуб!
Келди Хорлам, джазча, эркин солуб!

Елгенлени санадыкъ,
Джыламукъну тыялмай.
Кёб къыйынлыкъ сынадыкъ,
Хорлаб чыкъдыкъ, бой салмай.
Муратыбыз айтылды,
Къазауатха къаргъынча.
Байрагъыбыз тагъылды,
Мамырлыкъгъа алгъынча.

Припеви:

Келди Хорлам, халкъ къууанчха къобуб!
Келди Хорлам, кюнча, жарыкъ болуб!
Келди Хорлам, хар аятыбыз толуб!
Келди Хорлам, джазча, эркин солуб!

Къарда къызыл юлле

Энтда этиб бир джигитлик,
Хата салыб джаулагъа,
Партизанла келедиле
Кириб чегет талагъа.
Келедиле, тегерекни
Джарыкъ джырда толтуруб,
Чана юсюнде командир да
Къатларында олтуруб.

Билмегенлей, бир джанындан
Чыгыб темир кьартчыгъа,
Душман лётчик от ачады
Командирге — башчыгъа.
Окъ тийсе да, джаш командир,
Джолдашларын кьутхара,
Джигит кибик сермешеди,
Къарда къаны къызара...

Партизанла, командирни
Бирден сала джамчыгъа,
Дерт алыргъа ант этдиле,
Къарай къызыл тамчыгъа...
Командирни къызыл къаны
Сингиб къалгъан ол гага
Энди бизге ёсдюреди
Къызыл гюлле-гоккала.

Къорлукъ

Тебердиде эслеб чакъгъан урлукъну,
Къарча мында орналгъандан башлаб да,
Мени халкъым кьурутмайды къорлукъну,
Кёргенликге къыйын, джарлы джашаб да.

Мени халкъым къазауатны зорлукъун
Сынагъанды къалгъанладан артыкъ да,—
Кьурутургъа изледиле къорлукъун
Ол заманда къанлы душман, сатлыкъ да.

Ёзге аллай муратлары толмады,
Болгъанлыкъгъа ала мурдар, кьутсуз да,
Ёхтем халкъым къыйынлыкъны хорлады,
Ол къалмады гырджынесиз эм джуртсуз да.

Мени халкъым къурутмайды къорлукъну,
Барды аны андан онглу заты да,—
Бошалмаучу къорлугъуча къарыуу,
Тюз иннети, Джуртун суйген шарты да!

Нюзюрюм

Кёкде джулдуз, узакъ джулдуз,
Чакъырады кесине,
Бир-бирледе, джаныб мутхуз,
Атлатады терсине.

Ол, кёблеге болуб нюзюр,
Талпытады мийикге,
Узакъ джулдуз, айтсакъ тюзюн,
Бек ушайды тилекге...

Эх, тилегим толалмайын,
Мен сабийча къозулдум:
Джетеме деб, джеталмайын,
Джулдуз таба созулдум.

Кёк бла джерни арасында
Къалдым дейме, ай, медет!..
Мен басхычлыкъ этейим да,
Тешгим, анга сен бир джет!

Сени къачыни

Ма, акъдыла
Чапракъла, саргъалыб,—
Баш тюклеринг
Барадыла агъарыб.

Джалан терек
Къачхы джелде джууунду —
Сени джазынг
Къачха къачан бурулду?

Къазауатха
Эринг кетген кюндеми?
Ол ёлдю, деб
Къагъыт келген кюздеми?

Ма, джаз келди,
Этда джашнаб, джангырыб,
Баш тюкле уа
Барадыла агъарыб.

Атасына
Ушаш джашынг ёседі:
Анга джазы
Сени къачынг береди.

Эки джюрек

Къаяны башында
Наратчыкъ битгенди,
Кесине джолланы
Бек къыйын этгенди.

Акъ къайын наратха
Джеталмай къарайды —
Бизни да арабыз
Узакъды, алайды.

Ой, эки ёзенде
Эки да шоркъачыкъ
Бир джырыны джырлайла
Бек ариу, бек ачыкъ.

Къошулуб къалыргъа
Таралыб джашайла,
Бизде да джюрекле
Алагъа ушайла.

Къургъакъсыб баргъан джер
Суусабын табалмай,
Булут да турады
Бир джауб къалалмай.

Сен булут эсенг а,
Джер болуб къалырма.
Сюймеклик тамчыдан
Джашнаргъа хазырма.

Адамлыкъ

Къын, адетин этди да,
Джазгъа талпыу узатды.
Къар эриди-кетди да,
Джанкъоз башын къаратды.

Гюлю джарыкъ талпыуун
Джарсыу онглаб къоймасын,
Адамлыкъ да махтауун,
Намысын да джоймасын!

Джаз, адетин этди да,
Джайгъа нюрюн узатды,
Будай, бишди-джетди да,
Къылчыкълары ойнатды.

Сабан тюзю ол нюрюн
Джазыу бузуб кетмесин,
Адамлыкъ да нюзюрюн
Емюрде тас этмесин!

Джай, адегин этди да,
Къачха хурмет узатды,
Терек, ёсдю-битди да,
Кёгетлерин къызартды.

Хар чакъдагъы хурметден
Джер ююшсюз къалмасын,
Адамлыкъ да джюрекден
Тюзлюк шартын алмасын!

Кючлю къолла, джылы къолла

Къарайма мен, къарайма джоллагъа,
Сагъыш эте, къарайма алагъа,
Ушатама джолланы, тенглерим.
Аталада кючлю, берч къоллагъа:
Кёлтюргенча джюклени къаты джолла,
Кёлтюрдюле Джуртуму ата къолла,
Кёб къыйынлыкъ чекдиле джашауда,
Бизге насыб келтире, ма ала.

Къарайма мен, къарайма суулагъа,
Сагъыш эте, къарайма алагъа,
Ушатама сууланы, тенглерим,
Аналада чемер, акъ къоллагъа:
Джерге дамны бергенча чомарт суула,
Джуртха келбет бердиле ана къолла,
Кёб джарсыуну кёрдюле джашауда,
Бизге джылыу келтире, ма ала.

Шохлукъ

Таза иннетли
Къариаш миллетле
Ишлейбиз шохлукъда,

Заман келбетли,
Джуртум хурметли —
Джашайбыз токълукъда.

Припеви:

Къууанч киргенди,
Насыб синггенди
Тауланы тарына:
Джырлайд джюрегим,
Тынгылачы, тенгим,
Шохлукъну джырына!

Есдюре иште,
Алгъа джюрюште
Къайда да байлыкъны,
Ленинчи джолда,
Тюншюрмей къолдан,
Элтебиз байракъны.

Припеви.

Къартлыкъда таулу
Джашаб махтаулу,
Зауукъду ёмюрю.
Сабийни джолу
Джарыкъ нюр болуб,
Насыбды кёрюрю.

Припеви.

Биригиб барыу
Береди къарыу,
Этеди хорламлы,—
Тюзлюк джашнауда,
Мамыр джашауда
Болабыз байрамлы.

Припеви :

Къууанч киргенди,
Насыб синггенди
Тауланы тарына:
Джырлайд джюрегим,
Тынгылачы, тенгим,
Шохлукъну джырына!

Атала этген аманат

Бизни ючюн киргендиле
Атала отха,
Хорлам алыб бергендиле
Багъалы джуртха.

Припеви :

Ата сыйны тюшюрмейбиз,
Адетни сакълай,
Урушлагъа джол бермейбиз,
Тюзлюкню джакълай!

Бек кёб джерде тубейдиле
Къазауат ызла,
Къоратыргъа кюссидиле
Аланы джазла.

Припеви.

Эскертмеле къарайдыла,
Джашауну сыйлай,
Мамыр ишле къайнайдыла
Джуртумда саулай.

Припеви.

Кёгюрчюмле ойнайдыла
Рахатлы кёкде,
Бу насыбны сакълайдыла
Уланла чекде.

Припеви:

Ата сыйны тюшюрмейбиз,
Адетни сакълай,
Урушлагъа джол бермейбиз,
Тюзлюкню джакълай!

Ишсиз туралмайма

Алыб кьолума чалкъыны,
Чышыгъа, кериле,
Омакъ джасайма сыртланы
Мен, тизиб дюрюле.

Припеви:

О-о-ри-ра-ра!
О-о-ри-ра-ра!
Ойнайла санла,
Ойнайла кьолла —
Ишсиз туралмайма!

Алыб кьолума таякъны,
Сюрючю болгъанма,
Ишим джарыта джашауну,
Къууанчдан толгъанма.

Припеви .

Алыб кьолума ачхычны,
Моторну кьурама,—
Сабан тюзледе кьурч атны
Мен джегиб турама.

Припеви.

Алыб кьолума чёгючню,
Киреме заводха,
Кьурчха-темирге джан салыб.
Вереме мен джуртха.

Припеви:

О-о-ри-ра-ра!
О-о-ри-ра-ра!
Ойнайла санла,
Ойнайла кьолла —
Ишсиз туралмайма!

Кьолума кьобузну алайым

Кьолума кьобузну алайым,
Назмунга мен макъам салайым,
Согъайым мен аллай джыр-тыртыу,
Ишингде берирча кюч-талпыу.

Припеви:

Согъайым мен аллай джырлааны,
Джюрекде кьозгъарча кьыллааны,
Кьобанда ойнарча шоркъала,
Чегетле теисерча чайкъала!

Кьолума кьобузну алайым,
Мен иннет негеринг болайым,
Сенлейин махтарча халкъымы,
Антынга кьошарча антымы.

Припеви.

Къолума къобузну алайым,
Насыбха биргенге барайым,
Сен джарыкъ джашарча этейим,
Адебни байракъча элтейим.

Припеви:

Согъайым мен аллай джырланы,
Джюрекеде къозгъарча къылланы,
Къобанда ойнарча шоркъала,
Чегетле тепсерча чайкъала!

Кюмюш джангур

Ма, кюмюш джангурчукъ себелейди,
Хар тамчы кёрюне мынчакълай,
Акъ къайыкъ тенгизде сенгкилдейди,
Ойнауукъ толкъунла къучакълай.

Припеви:

Сен ийван: хар къуру да излейме
Кертилей къалыргъа антыма,—
Ызынга сен бир къайт деб тилейме,
Бир олтур къайыкъда къатыма.

Ма, кюмюш джангурчукъ термиледи
Тенгизде биргелей ойнаргъа,
Джюрекни тансыкълыкъ кемиреди,
Талпытыб аллынга къараргъа.

Припеви.

Ма, кюмюш джангурчукъ пюрленеди,
Джанкъылыч бояула туудура,

Хар толкъун джангургъа сый береди,
Сен келлик джолчукну джуудура.

Припеви:

Сен ийнан: хар къуру да излейме
Кертилей къалыргъа антыма,—
Ызынга сен бир къайт деб тилейме,
Бир олтур къайыкъда къатыма.

Лейла

Сен джазлай джаншайса,
Чыкъсанг аллыма,
Къатылыб башлайса
Джюрек къылыма.

Припеви:

Лейла, Лейла —
Джазгъа ушагъан джан.
Лейла, Лейла,
Сенсе джырлатхан!

Тюбесем, алалмай
Сенден кёзюмю,
Къалама табалмай
Айтыр сёзюмю.

Припеви.

Къайгъыдан толады.
Сенсиз джюрегим,—
Дарманы болады
Сени кёргеним.

Припеви.

Джырымда айтама
Ичги сёзюмю,
Билдир, деб сакълайма,
Сен да кёлюнгю.

Припеви:

Лейла, Лейла —
Джазгъа ушагъан джан.
Лейла, Лейла,
Сенсе джырлатхан!

Биринчи баразала

Аталача, ашыгъыб,
Къайгъырыб биз джаз ала,
«Огъур бла!» деб, тартабыз
Биринчи баразала.

Припеви:

Баразала, баразала —
Урунууну джырлары,
Берекетни джоллары,
Чууакъ кёкню къучагъында
Бёлениб сиз алтыннга,
Сый берирсиз халкъыма!

Урунууда ушарбыз
Биз ёхтем аталагъа,
Нюр салырбыз, джер сюрюб,
Бу чексиз къарамлагъа.

Припеви.

Аталача, рахатлыкъ
Теджейбиз сабанлагъа,
«Огъур бла!» деб, тартабыз
Биринчи баразала.

Припеви:

Баразала, баразала —
Урунууну джырлары,
Берекетни джоллары,
Чууакъ кёкню къучагъында
Бёлениб сиз алтынга,
Сый берирсиз халкъыма!

Баппаханчыкъ

(Сабийлеге)

Тёгерекге нюр ийиб,
Сары чакъды баппахан,
Талачыкъны, кюн кибик,
Олду бюгюн джарытхан.

Припеви:

Бап-бап, баппахан,
Кюнча, джарыкъ гюлчюгюм,
Сабийликни джырыды
Сени алтын нюрчюгюнг!

Бир кесекден акъ чилле
Чырмарыкъса бёркюнге,
Сен, бурулуб акъ гюлге,
Ышарлыкъса хар кимге.

Припеви.

Талачыкѣда нюр гюлюм
Нюр кѣонгурау кѣагѣады,
Ма мени да хар кюнюм
Баппаханлай чагѣады.

Припеви :

Бап-бап, баппахан,
Кюпча, джарыкѣ гюлчюгюм,
Сабийликни джырыды
Сени алтын нюрчюгюнг!

Мени джырым

Таза джюрекден чыкѣгѣан джарыкѣ джырым,
Иеме сени халкѣгѣа саугѣагѣа,
Сен болгѣан джерде болсун насыб джылыу,
Кѣууанчны тедже хар бир адамгѣа.

Бушууу болгѣан бираз соругѣурча,
Сен джара, джырым, аны джанына,
Ишлей тургѣаннга ише болушурча,
Тирилик берчи аны санына.

Булбул макѣамгѣа ушаб, татлы джырым,
Сен эт тылмачлыкѣ эки суйгеннге,
Кюн таякѣлача, джарыкѣ этиб джолун,
Болуш аллына атлаб келгеннге.

Тенгин-джууугѣун сакѣлаб тургѣанлагѣа
Сен, джарыкѣ джырым, суйюмчюлюк бол,
Рахат джашауну суйген адамлагѣа
Сен чууакѣ кѣкде кѣгюрчюнчюк бол!

Каштан терекле

Каштан терекни салкын тубюнде
Тюбешиб кялыб орамда,
Келбетли джайны байрам кюнюнде
Этгенем санга накъырда.

Андан сора уа, энчи сёзюм да
Айтылыб санга алайда,
Накъырда сёзден уллу сезим да
Туугъанед бизге арада.

Энди уа джазыу эки суйгенин
Айырды талай заманнга,
Джюрегим, талпыб, билдир дегенин
Айтама джырда мен санга.

Къыйналмай сакъла: каштан терекле
Джазгъыда энтда чагъарла,
Суймеклик джолда таза джюрекле
Бир-бирин энтда табарла.

Эштемисе джырымы?

Ашхам болуб, кёкден джарыкъ джулдузла
Тёгерекге нюр тёкселе, кёз алдай,
Мени ючюн санга этген джырларын
Табигъат да башлаучанды шыбырдай.

Кёремисе, джангы чыгъыб, толгъан ай
Биягъынлай терезенгден къарайды,
Мени ючюн ол, акъырын узалыб,
Эркелетиб, чашчыгъынгы тарайды.

Эштемисе, чегет башы бурмала
Шууулдайла, аязчыкъда люююлдей,

Мени ючюн санга энтда бир булбул
Биягындай джыр айтады джюуолдей.

Тынгыласанг табигъатны джырына,
Ангыларса «сюеди» деб айтыуун,—
Эштемисе, Къобан суу да, шоркъулдаб,
Согъад санга мени ючюн тартыуун.

Шоркъа суучукъ

— Шоркъа суучукъ, чаба-чынгай,
Тенгиз таба тутуб джол,
Къарт болгъанса джырлай-джырлай,
Бир кесекге сабыр бол!

— Тюз айтаса, мен аллайма,
Тохтамаздан джырлайма,
Арымайма не талмайма,
Къыйын джолну хорлайма.

Къарт а тюлме, барды кючюм,
Джазгъы нюрден болуб токъ,
Мен джашайма джырлар ючюн,
Джырчыгъа уа — къартлыкъ джокъ!

Къобаным

Туугъан джуртумда таула къойнундан
Чыгъаса, шоркъа къайната,
Ехтем Къобаным, джарла бойнундан
Чынгайса, толкъун ойната.

Джохар чегетли къая таракъла
Кёкде булутну тарайла,

Ехтем Къобаным, джашил наратла
Чайкъалыб санга къарайла.

Туууб ёсгенме айбат джагъангда,
Талпына джашау кёрюрге,
Ехтем Къобаным, сабий джылладан
Сюйгенме сени ёмюрге.

Чыныгъа, ойнай таза шоркъангда,
Бойнунгда джыя джанкъозла,
Ехтем Къобаным, сени джагъангда
Ашырдым джайла эм джазла.

Ана сют кибик, джюрек дарманым,
Къууат бересе саныма,
Ехтем Къобаным, суйген Къобаным,
Сингигенсе саулай къаныма.

Эсимдесе

Гокка хане чакъса талада,
Бёлениб джазны нюрюне,—
Эсима тюшюб къаласа,
Андан да ариу кёрюне.

Джарыта саулай кечени,
Ай чыкъса кёкню тёрюне,—
Эсима тюшюб къаласа,
Андан да джарыкъ кёрюне.

Джашнаса кюнде тау нызы,
Кёлекке ата тюбюне,—
Эсима тюшюб къаласа,
Андан да субай кёрюне.

Къарасам, джюрек къууаныб,
Мен джазны чууакъ кёгюне,—
Эсиме тюшюб къаласа,
Андан да газа кёрюне.

Булбул

Тереземи тюбюнде
Бурма къайын терекчик,
Ёсюмюне къууана,
Кийди джашил кёлекчик.

Кюнде ала белчиги
Кёз алдайды, джылтырай,
Аз да джелчик ургъанлай,
Тёппечиги къалтырай.

Эртден сайын башына
Булбул келиб къонады,
Джырма айтыб башласа,
Джюрек сейир болады.

Мен да, анга къошулуб,
Джыргъа эжиу салама,
Джюрек къылда согъаргъа
Макъамларын алама.

Джазны сейир эртдени
Къууанч салды кёлюме,
Булбул айтхан макъамла
Къанат джая элиме.

Анама

Сени къолунгу джылыуу
Джетгени сайын этиме,
Мен суйген аууз тылпыуунг

Ургъаны сайын бетиме,
Анам, джаным,
Джюрек къууанчдан толады.

Бир-бирде узакъ джолумдан
Ашыгъыб юйге къайтханлай,
Къаты къучакълаб бойнумдан,
Татлы сёзюнгю айтханлай,
Анам, джаным,
Джюрек къууанчдан толады.

Къууаныб дайым кюнюнге,
Аны зауукълу ашырсанг,
Джетгеним ючюн кёлюнге,
Кёзюме къараб ышарсанг,
Анам, джаным,
Джюрек къууанчдан толады.

Сен къыйналма

«Сакъларыкъма сюймекликки джюрекде»,—
Деген эдинг, мени джолгъа ашыра,
Турналагъа къарагъанеиг сеч кёкде,
Кёзге ургъан джыламукъну джашыра.

«Майча, кетиб барадыла»,— дегененг,
Ызларыодан къарай эдинг кёз алмай.
«Сен да кетдинг»,— деб къолунгу бергененг,
Джунчугъандан айтыргъа сёз табалмай.

Барсала да ол турнала узакъгъа,
Сен къыйналма, ала энтда къайтырла,
Тау джуртлагъа учуб келиб къонакъгъа,
«Джаз келди» деб, къууанч ханар айтырла.

Ала кирик, мен да, чыгыб джолума,
Джаз башында санга кыайтыб келирме,
Ариучугъум, энгда сени кълунга
Джанкълозланы джыйыб келиб берирме.

Къачла кетиб, къл келсе да джаз алай,
Джол табарма, джаным, сени кълрюрге,
Кълзлерингде джыламукъча, тазалай
Сакъларыкъма сълмекликни емюрге!

Джазы джыры

Джаз келгенди, келбет сала таулагъа,
Къланат бере джюрек этген джырлагъа,
Сейир кълнле джетгендиле кълсеген джаннга,
Джырларыкъма джазы джырын, ариуум, санга.

Джаз келтирди биргесине къл кълуанч,
Кългде ойнай, джыр айтады къларылгъач,
Бурма башлы балийчик да акъ чагыб саулай,
Кълнню пюрю тългългенди, джер башын аулай.

Былай хурмет татыгъланча джериме,
Кълуанч салдынг сен да мени кълюме,
Кълрген сайын джюрек джыргъла тийиб башлайса,
Джазда туугълан татлы джыргъла кириб джашайса.

Етселе да булбул джырлы анхамла,
Эзде кълалыб, ала берген макъламла
Боллукълдула, джашау кирик, багълалы манга —
Джырларыкъма джазы джырын, ариуум, санга.

Сен а

Джарыкъ айым, деб айтмайма мен санга:
Мутхуз болуб чыгыучанды ол тангига,—

Сен а мени джашаууму нюрюсе,
Кече-кюн да джарытычу кюнюсе!

Джашил джазым, деб айтмайма мен санга:
Ол келеди бизге кесек заманга,—
Сен а хамаи джашнагъанлай тураса,
Джюрегими къаны болуб ураса.

Джулдузумса, деб айтмайма мен санга:
Узакъ болуб, джылыу тѣкмейд ол джаннга,—
Сен а мени тау элимде джашайса,
Кѳрген сайын джылыу бериб башлайса.

Гокка хансым, деб айтмайма мен санга:
Мууал болуб, ол джетеди аманнга,—
Сен а, джаннга тии бериучю къаракъаш,
Кѳрюнесе хар кюн сайын джашдан джаш.

Къарылгъачым, деб айтмайма мен санга:
Ол къанатла бералмайды инсаннга,—
Сен а менге эм багъалы нѳгерсе,
Насыбыма учундургъан джѳнгерсе.

Биягъынлай

Биягъынлай,
Джелле чал башын тарай,
Булутлары
Бир къона да, бир къача,
Кѳк арадан
Саулай джуртума къарай,
Минги Тау да
Агъарады, нюр чача.

Биягъынлай,
Кёкде тау кьушла ойнай,
Аяз кьагъа,
Чегет булчукъ чайкъала,
Ётгюр Къобан
Къая тарлада кьайнай,
Кёз алдайла
Секиртмеде шоркъала.

Биягъынлай,
Джюрек кьууанчдан тола,
Тау сыртлада
Айтылады орайда,
Тёгерегинг
Тюрлю тауушдан тола,
Таш-агъач да
Джыр айгады былайда!

Биягъынлай,
Туугъан элиме кьайта,
Мен киреме
Бу насыбны кьойнуна,
Джазыуума
Алгъыш джырымы айта,
Атланама
Тауну кюнлю бойнуна.

Тенгиз

Тенгиз, чайкъалыб,
Тылны юреди
Биягъы кёкге-хауагъа,
Толкъун толкъунну
Кёллендиреди,
Элтеди нюрлю джагъагъа.

Тенгиз адетин
Тутуб келеди,
Къурутмай кеси тамалын,
Толкъун толкъуннга
Къарыу береди,
Береди джюрюр амалын.

Тенгиз джашауду,
Толкъун адамды,
Туудугъун алгъа уулагъан,
Толкъунлу тенгиз
Мени халкъымды,
Бир-бирин тутхан, сыйлагъан.

Таулу кызчыкъъ Роза

Булбул джырны татлылыгъы — хар сёзюнде,
Дугъумланы къаралыгъы — кёзюнде,
Таулу кызчыкъъ Роза, сенсе кёз джубанчим,
Джюрегиме сыйынмагъан къууанчим.

Къобан сууну тазалыгъы — иннетинде,
Джашил джазны айбатлыгъы — бетинде:
Таулу кызчыкъъ Роза, джашайса джырымда,
Эсимдесе хар кюнюмде, джылымда.

Кюн таякъны сейир нюрю — къарамында,
Джаш кёлюмю джарытхан саламында:
Таулу кызчыкъъ Роза, манга сёз берсенг а —
Юйюме да, джюрекгеча, кирсенг а.

Нызычыкъ

(С а б и й л е г е)

Джай да, кыш да кёгериб,
Этегинги кенг кериб,

Сен битесе мийикде,
Къаялада, эм тикде.

Припеви:

Ой, нызычыкъ-ёречик,
Бизни субай терекчик,
Сен барындан игисе,
Ариулукъгъа юлгюсе!

Чапыракъсыз, ийнели,
Эркелете тау джели,
Аламатды кийнминг,
Бек джарыкъды суююмюиг.

Припеви.

Джыл башыпда къууанчха,
Сохталагъа джубанчха
Школгъа болуб сен къонакъ,
Джасанаса бек омакъ.

Припеви:

Ой, нызычыкъ-ёречик,
Бизни субай терекчик,
Сен барындан игисе,
Ариулукъгъа юлгюсе!

Суюнен джуртумда

Алда — ёзенле, къолла,
Айланч барыучу джолла,
Бурма чегетле, сыртла,—
Къайда мунуча джуртла!

Майна, кьубулуб, таула
Чарсдан атдыла аула,
Кюн да аланы кьутлай,—
Къайда мунуча джуртла!

Тауну наратла аулай,
Джуртум джашилди саулай,
Дарман хауадан уртла,—
Къайда мунуча джуртла!

Болуб биригну иннет,
Насыб табханды миллет,
Хайда, кьууаныб атла,—
Къайда мунуча джуртла!

Тенгле

Къарбаш шохлукьну таулу тенгле
Емюрге сакълайла,
Келселе байрам, кьууанч кюнле,
Бир-бирин джокълайла.

Энтда тюбешдик биз байрамда
Биягьы шахарда,
Тынчлыкь-эсенлик хар адамда
Айтылды хапарда.

Боза аякъны алыб кьолгъа,
Алгъышла айтайыкъ,
Халкъым чыкъгъанды насыб джолгъа,
Аны ючюн тартайыкъ.

Бирча сюебиз тенгле саулай
Ойнаргъа-джырларгъа,
Къарнаш шохлукьну, Къобан суулай,
Тан-таза сакъларгъа.

Барыб тепсейик къууанч тойда,
Багъалы джолдашла,
Джарыкъ айтылсын тау орайда,
Эй, тенгим, бир башла!

Къайда да табарма

Сен, бир кюн къыйын джол айырыб,
Чакъырсанг ызынгдан хауагъа, —
Чууакъ кёк, мени ючюн къайгъырыб,
Бурулур гоккалы талагъа.

Припеви :

Сен, кел, десенг,
Отдан да ётерме,
Джюрегимден
Юлюш да этерме.

Сен, бир кюн къыйын джол айырыб,
Чакъырсанг, бугъунуб къаягъа,
Къая да, мени ючюн къайгъырыб,
Ашыгъыр къучагъын джаяргъа.

Припеви .

Сен, бир кюн къыйын джол айырыб,
Чакъырсанг тенгизни тюбуне,
Тенгиз да, мени ючюн къайгъырыб,
Джол ачар, экиге бёлюне.

Припеви :

Сен, кел, десенг,
Отдан да ётерме,
Джюрегимден
Юлюш да этерме.

Кюн таякъ

Ллалмайын тансыгъын,
Ашыгъады тойгъа кюн таякъ,
Джыйыб аны джарыгъын,
Толсун бал аякъ.

Припеви:

Сиз кюнлю да болугъуз,
Нюзюрлю да болугъуз,
Деб алгъыш этеди кюн таякъ.

Къарайдыла таладан
Гоккала да, бизге нюр джая,
Келбет джыйыб аладан,
Толсун бал аякъ

Припеви.

Болгъандыла булбулла
Туралмазча бизден джыр аяб,
Къууанч тартыу согъула,
Толсун бал аякъ.

Припеви:

Сиз кюнлю да болугъуз,
Нюзюрлю да болугъуз,
Деб алгъыш этеди кюн таякъ.

Теберди Къобанна

Талангда, кюн бетде
Эл-шахар кериле,
Урунуу хурметге
Сый-махтау бериле...

Припеви :

Теберди, Теберди кѡбаным —
Джырымы кѡанаты,
Бу джарыкъ джашауну сен, джаным,
Болгѡанса шагѡаты:
Болгѡанса кѡб халкѡны-миллетни
Сен шохлукѡ белгиси,
Болгѡанса таулада келбетни
Емюрлюк юлгюсю.

Майнама арбазла —
Кѡууанчдан тоб-толу...
Бараса, кѡк джазлай,
Джер-джерге нюр болуб.

Припеви.

Сюебиз солургѡа
Джагѡангда-ныгѡышда,
Санайбыз огѡургѡа,
Айтабыз алгѡышда.

Припеви :

Теберди, Теберди кѡбаным —
Джырымы кѡанаты,
Бу джарыкъ джашауну сен, джаным,
Болгѡанса шагѡаты:
Болгѡанса кѡб халкѡны-миллетни
Сен шохлукѡ белгиси,
Болгѡанса таулада келбетни
Емюрлюк юлгюсю.

Джулдузчукъ

(Сабийлеге)

Беш мюйюшлю джулдузла
Кёлекледе кызара,
Биз барабыз окъургъа,
Джырлай, ойнай, ышара.

Припеви:

Октябренок деген ат
Берилмейди бошуна:
Махтау-сый да табабыз,
Хар ишге да къошула.

Юйде джумуш этебиз,
Тахтачыкъла къазабыз,
Дерслеге да эс бёлюб,
Ариу, таза джазабыз.

Припеви.

Болушабыз тенглеге,
Бек сыйлайбыз къартланы,
Тырмашабыз билирге
Джашаудагъы шартланы.

Припеви.

Беш мюйюшлю бу саугъа
Кёрюнеди ариучукъ,
Хар бешеулен болады
Бир къауумчукъ — джулдузчукъ.

Припеви :

Октябренок деген ат
Берилмейди бонгуна :
Махтау-сый да табабыз,
Хар ишге да кьонула.

Таула чакъырадыла

Таула сени тавсыкълайла,
Кёксюл ауушха чакъыра,
Ала кенгден пйнакълайла,
Джазда гюллени чакъдыра.

Припсви :

Сени сакълайла тауларым,
Сени джокълайла джырларым,
Сен кюн туйгенча къайт бери,
Сен джаз келгенча къайт бери!

Шоркъа суула гюрюлдейле,
Кюмюш тартыула джаудура,
Чегет башла люуюлдейле,
Сауга тепсеуле туудура.

Припеви.

Кюнню ача, седирейле
Кёкде дуадакъ булутла,
Кел деб, джолгъа себелейле
Джарыкъ нюрлерин умутла.

Припеви :

Сени сакълайла тауларым,
Сени джокълайла джырларым,

Сен кюн туйгенча кьайт бери,
Сен джаз келгенча кьайт бери!

Аязчыкъ

Эртденги аязчыкъ, шош кьакъгъанлай,
Уятды, сагъайтды хар бир затны,
Бир сейир кьобузну кьылларына
Тийгенча, кьозгъады табигъатны.

Эртденги аязчыкъ, шош кьакъгъанлай,
Джырлатды чегетде чыпчыкъланы,
Сылады, санады терекледе
Сыргъалы-бурмалы булчукъланы.

Эртденги аязчыкъ, шош кьакъгъанлай,
Эжиуюн башлады тау шоркъачыкъ,
Шоркъагъа тынгылай, бек суююнуб,
Башчыгъыш булгъады тау наратчыкъ.

Эртденги аязчыкъ, шош кьакъгъанлай,
Уятды, сагъайтды хар бир затны,
Бир сейир кьобузну кьылларына
Тийгенча, кьозгъады табигъатны.

БАШЛАРЫ

Джуртум, сенси насыбым да, джазым да,
Джюрекдеги нюзюрюм да, назмум да.

Элими джазы	5
Таулуну сыйы	10
Ананы хурмети	12
Гебен башында — толгъан ай	14
Джер джарсыса	15
Джашчыкъны къолунда — кюн	16
Ананы кючу-огъуру	17
Ауушка сый бериу	18
Чыпчыкъ джырла ючюн	19
Къайгъырыуну джарыгъы	19
Туз кюсерча	20
Мант башланы чортлата	21
Къууанама бир затха	21
Ана эси — балада	22
Къаяны къурчу	22
Джашау хорлайды	23
Джазгъы суратла	25
Юч аякълы джугъутур	26
Бёрюден да бёрю ,	27
Къарт терек	27
Баш уралла гюлле да	28
Сюймекликге саугъа	29
Он кере да	29

Иннетге кертлик	30
Бил	32
Мор чепкеннг	32
Кенгде бол	33
Бош сагъынма	33
Ийнара	34

**Тау джырым, Джуртуму алгъышлай,
Сен ойна хауада тау къушлай!**

Джерге — рахатлыкъ	62
Джырла, къобузум!	62
Комиссарны гюллери	63
Тиширыула	64
Комсомол	65
Бизде адет алайды	66
Кел элиме къонакъгъа	67
Сакълайма сени	68
Тау макъамла	68
Айгъа нек къарайса?	69
Теберди наратла	70
Шохлукъ ючюн сау болугъуз!	71
Биринчи суймеклик	72
Аскерчини джазы	73
Туугъан элибиз	74
Сенсе къууанчым	75
Насыбны тою	76
Ёлюмсюз джашла	77
Шош ингирде	78
Насыблы джаш тёлю	78
Намыс	79
Мамырлыкъны уланыма	80
Тас этме джазынгы	81
Орайда	82
Алтын тюшле	83

Джырны эки къанаты	84
Сюймекликни кюню	85
Къачан кёрсем да...	86
Джуддузла айтсынла	87
Джуртум — насыбым	88
Къобан толкъунла	89
Хорлам	89
Къарда къызыл гюлле	90
Къорлукъ	91
Нюзюрюм	92
Сени къачынг	92
Эки джюрек	93
Адамлыкъ	94
Кючлю къолла, джылы къолла	95
Шохлукъ	95
Атала этген аманат	97
Ишсиз туралмайма	98
Къолума къобузну алайым	99
Кююш джангур	100
Лейла	101
Биринчи баразала	102
Баплаханчыкъ	103
Мени джырым	104
Каштан терекле	105
Эштемиसे джырымы?	105
Шоркъа суучукъ	106
Къобаным	106
Эсимдесе	107
Булбул	108
Анама	108
Сен къыйналма	109
Джазны джыры	110
Сен а	110
Биягъынлай	111
Тенгиз	112
Таулу къызчыкъ Роза	113

Нызычыкъ	113
Сюйген джуртумда	114
Тенгле	115
Къайда да табарма	116
Кюн таякъ	117
Теберди Къобаннга	117
Джулдузчукъ	119
Таула чакъырадыла	120
Аязчыкъ	121

ИБ № 1922

Хусей Мухаджирович Джаубаев

СЕРЕБРЯНЫЙ ДОЖДЬ

С т и х и

на карачаевском языке

Редактор Н. М. Кагнева
Художник А. Н. Капинов
Худ. редактор Л. А. Асланова
Техн. редактор Г. И. Скачкова
Корректор К. А. Салпагарова

Сдано в набор 16.05.86. Подписано в печать 05.02.87.
ВУ 12049. Формат 70×90^{1/32}. Бумага тип. № 1.
Гарнитура школьная. Печать высокая.
Усл. печ. л. 4,7. Усл. кр. отт. 4,9. Уч. изд. л. 5.
Тираж 900 экз. Заказ 3360. Цена 60 коп.

Карачаево-Черкесское отделение
Ставропольского книжного издательства
357100. Черкесск, пл. Кирова, 23, Дом печати
Карачаево-Черкесская укрупненная типография
357100. Черкесск, Первомайская, 47.

Д 40

Джаубаев Х. М. Серебряный дождь. Карачаево-Черкесское отделение Ставропольского книжного издательства, 1987.

128 с.

Новая книга Хусея Джаубасва окрашена романтичностью, ибо все вокруг поэтом воспринимается как чудо природы, чудо памяти, чудо мысли, чудо добра и любви. Он борется за спасение красоты и добра, призывая к активной и целеустремленной деятельности души и мысли.

С(Кар)2

Д 4702260000—20 72—87
М 159(03)—86

60 кап.

Сорокочел
Литва